

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет соціальних наук

(повне найменування факультету)

Психологія

(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проєкту (роботи)

бакалавр

(ступінь вищої освіти)

на тему Технології дистанційного навчання та їх вплив на мотивацію

здобувачів освіти

(назва теми)

Виконав(ла): студент(ка) 4 курсу,
групи СНз-113 сп

Спеціальності 053 Психологія

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація)

Психологія

ЛАЗУРЕНКО І.Є.

(ПРІЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник СТАДНИК А. Г.

(ПРІЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент КУШНІР Є.О.

(ПРІЗВИЩЕ та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
 (повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет соціальних наук
 Кафедра «Психологія»
 Ступінь вищої освіти бакалавр
 Спеціальність 053 Психологія
 (код і найменування)
 Освітня програма (спеціалізація) Психологія
 (назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« 09 » _____ березня _____ 2026 року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

ЛАЗУРЕНКО Ілона Євгенівна

(ПРІЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Технології дистанційного навчання та їх вплив на мотивацію здобувачів освіти.

керівник проєкту (роботи) кандидат соціологічних наук, доцент СТАДНИК Альона Георгіївна

(науковий ступінь, вчене звання, ПРІЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «9» березня 2026 року № 69

2. Строк подання студентом проєкту (роботи) 01 червня 2026 року

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) 93 сторінки, 42 джерела, 3 рисунки, 13 таблиць, 1 додаток.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) було реалізовано ряд завдань: проаналізовані теоретичні концепції дистанційного навчання та сучасні технології, що використовуються в освітньому процесі, емпірично визначений вплив технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти, досліджений взаємозв'язок між використанням конкретних дистанційних технологій та рівнем мотивації студентів, розроблені практичні рекомендації щодо підвищення мотиваційного потенціалу дистанційного навчання.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиця 1.1. Еволюція технологій дистанційного навчання; таблиця 1.2. Основні цифрові платформи та інструменти дистанційного навчання; таблиця 1.3. Класифікація технологій дистанційного навчання; таблиця 1.4. Мотиваційні бар'єри та труднощі здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання; таблиця 2.1. Загальна характеристика вибірки; таблиця 2.2. Аналіз результатів діагностики відношення студентів до дистанційних технологій

навчання за методикою : Опитувальник ставлення до технологій; таблиця 2.3. Оцінка організації дистанційного навчання в ВНЗ студентами; таблиця 2.4. Аналіз результатів опитування за вибором дистанційних платформ та задоволеністю навчанням; таблиця 2.5. Задоволеність процесом навчання в дистанційному режимі; таблиця 2.6. Оцінка якості технологій дистанційного навчання студентами; таблиця 2.7. Суб'єктивна оцінка впливу дистанційного навчання на мотивацію; таблиця 2.8. Результати діагностики рівня початкової мотивації студентів за методикою : Методика для діагностики навчальної мотивації студентів (А. Реан); таблиця 2.9. Аналіз впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів вищої освіти (Кореляційний аналіз ро-Пірсона);
 Рис.2.1 Відношення студентів до дистанційних технологій навчання; рис. 2.2. Мотиваційний профіль студентів; рис. 2.3 Вплив технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів вищої освіти.

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	приймав виконане завдання
1	СТАДНИК А.Г., доцент	10.03.2026	13.04.2026
2	СТАДНИК А.Г., доцент	14.04.2026	08.05.2026
3	СТАДНИК А.Г., доцент	09.05.2026	20.05.2026
Нормок-ь	Стадник А.Г., доцент	25.05.2026	28.05.2026

7. Дата видачі завдання «25» лютого 2025 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проєкту (роботи)	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1	2	3	4
1	Попереднє узгодження теми дипломного проєкту (роботи) з керівником	25.02.2026	
2	Збір матеріалу та вивчення літературних джерел за темою дипломного проєкту (роботи)	02.03.2026	
3	Затвердження теми	09.03.2026	
4	Затвердження завдання на дипломний проєкт (роботу)	10.03.2026	
5	Складання змісту	13.03.2026	
6	Виконання першого розділу	13.04.2026	
7	Виконання другого розділу	08.05.2026	
8	Виконання третього розділу	20.05.2026	

9	Формування висновків	22.05.2026	
1	2	3	4
10	Перевірка роботи керівником	23.05.2026	
11	Оформлення дипломного проєкту (роботи)	25.05.2026	
12	Нормоконтроль та перевірка на запозичення	28.05.2026	
13	Попередній захист дипломного проєкту(роботи)	29.05.2026	
14	Подання роботи на кафедру	01.06.2026	
15	Одержання відгуку та рецензії	02.06.2026	
16	Захист дипломної роботи	09.06.2026	

Студент(ка)

(підпис)

Ілона ЛАЗУРЕНКО

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник проєкту (роботи)

(підпис)

Альона СТАДНИК

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра: 93 сторінки, 42 джерела, 3 рисунки, 13 таблиць, 1 додаток.

Об'єкт дослідження: мотивація здобувачів вищої освіти.

Предмет дослідження: психологічний вплив технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти.

Мета дослідження: проведення комплексного психологічного аналізу впливу дистанційних освітніх технологій на мотиваційні показники студентів, а також у формулюванні рекомендацій щодо підвищення ефективності навчального процесу в онлайн-середовищі.

Методи дослідження:

1. Теоретичні методи дослідження : аналіз та узагальнення наукової літератури, порівняльний аналіз, структурно-логічний аналіз.
2. Емпіричні методи дослідження : анкетне опитування за анкетами, психодіагностичне тестування.
3. Математико-статистичні методи дослідження: методи описової статистики, кореляційний аналіз, табличний та графічний аналізи.

Методики:

- 1 Опитувальник ставлення до технологій.
2. Анкета для здобувачів освіти щодо організації дистанційного навчання (авторська).
3. Методика для діагностики навчальної мотивації студентів (А. Реан).

Експериментальна база та вибірка:

Дослідження проводилося на базі Національного університету «Запорізька політехніка». У ньому взяло участь 86 здобувачів вищої освіти, віком 18–25 років. Серед них: 34 представників чоловічої та 52 жіночої статі.

МОТИВАЦІЯ, МОТИВАЦІЙНІ БАР'ЄРИ, ТЕХНОЛОГІЇ, ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ, КОМУНІКАЦІЯ, ПОТЕНЦІАЛ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1__ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА МОТИВАЦІЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	13
1.1. Поняття та класифікація технологій дистанційного навчання	13
1.2. Феномен мотивації в психологічних дослідженнях	23
1.3. Вплив дистанційних технологій на мотивацію здобувачів освіти	32
Висновки до 1 розділу.....	39
РОЗДІЛ 2__ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА МОТИВАЦІЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	41
2.1. Організація та методика емпіричного дослідження	41
2.2. Аналіз та інтерпретація даних емпіричного дослідження	59
2.3. Практичні рекомендації щодо підвищення мотиваційного потенціалу дистанційного навчання.....	72
Висновки до 2 розділу.....	79
ВИСНОВКИ	81
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ	84

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна система освіти переживає радикальні зміни під впливом інформаційно-комунікаційних технологій та глобалізації знань. Особливо актуальною стає проблема ефективності навчального процесу в умовах дистанційного навчання, яке сьогодні стало не лише альтернативою традиційній освіті, а й невід'ємною частиною освітньої практики у світі. Поширення дистанційних технологій навчання зумовлено не лише технічним прогресом, але й соціально-психологічними потребами здобувачів освіти, які прагнуть гнучкості, персоналізації навчального процесу та інтерактивності навчальних платформ.

Актуальність дослідження визначається тим, що ефективність дистанційного навчання значною мірою залежить від психологічної мотивації здобувачів освіти. Мотивація виступає ключовим фактором, що визначає активність, зацікавленість та стійкість у навчанні. Незважаючи на численні дослідження в галузі освітніх технологій та мотиваційних теорій, питання взаємозв'язку конкретних технологій дистанційного навчання з психологічним станом та мотивацією студентів залишається недостатньо вивченим. Практика дистанційної освіти демонструє як позитивні результати – підвищення автономності та самостійності здобувачів, так і негативні – зниження внутрішньої мотивації та труднощі у підтриманні психологічного контакту з викладачем.

Проблема впливу технологій дистанційного навчання на психологічну мотивацію здобувачів освіти є предметом активного наукового обговорення як у закордонній, так і вітчизняній літературі. Різні наукові підходи дозволяють розглянути це явище з позицій психології, педагогіки та освітніх технологій.

У психології мотивації існує кілька класичних теоретичних підходів, що використовуються для пояснення мотиваційних процесів у навчанні.

Зокрема, ієрархія потреб А. Маслоу дозволяє розглядати мотивацію здобувачів освіти як систему задоволення певних потреб, від базових до потреб самореалізації, що впливають на готовність до активної участі в навчальному процесі. Теорія самодетермінації Е. Десі і Р. Райана підкреслює роль автономії, компетентності та соціальної взаємодії як ключових чинників внутрішньої мотивації, що можуть бути особливо важливими в умовах дистанційного навчання. Теорія очікувань В. Врума пояснює мотивацію через сприйняття студентами очікуваної користі та ймовірності успіху в навчальній діяльності, що також є релевантним для оцінювання дистанційних технологій.

У дослідженнях, присвячених дистанційному навчальному процесу, значну увагу приділяють аналізу взаємодії студента з навчальним контентом, викладачем та однолітками. Теоретичні основи дистанційної освіти розроблені такими вченими, як Т. Андерсон і М. Мур, які підкреслюють важливість організації віддаленої взаємодії між учасниками освітнього процесу для підтримки мотивації та залученості.

Серед вітчизняних досліджень психологічних аспектів дистанційного навчання зокрема вивчались такі питання, як зміни мотивації студентів у період пандемії та воєнного стану. Наприклад, О. Дробот розглядає мотивацію студентів до дистанційного навчання в умовах пандемії, визначаючи її основні складові та поведінкові прояви у студентської молоді. Аналіз мотиваційної поведінки студентів медичного та біологічного спрямування, а також психогігієнічних аспектів їх мотивації в умовах пандемії і воєнного стану виконали О. Коржик та О. Дмитроца, виявивши вплив зовнішніх стресових чинників на мотивацію навчальної діяльності. Інші українські дослідження зосереджують увагу на конкретних особливостях мотивації в онлайн-середовищі. Так, Н. Підбуцька, А. Книш, Ю. Чебакова, І. Щученко та О. Бабчук аналізували мотиваційні чинники, що визначають уподобання студентів щодо дистанційної форми навчання. Т. Шрол і Н. Полухович досліджували формування мотивації навчальної

діяльності студентів педагогічних спеціальностей та виокремили педагогічні умови, що стимулюють мотивацію в онлайн-середовищі на основі теорії самодетермінації.

Важливим внеском у розуміння психологічних аспектів дистанційної освіти є робота В. Пугач, яка розкриває вплив дистанційного навчання на мотивацію, самоорганізацію та психологічну підтримку студентів, підкреслюючи значення внутрішніх і зовнішніх стимулів до навчальної діяльності, а також роль самоорганізації в успішному освоєнні навчальних матеріалів у дистанційному форматі. Дослідження З. Ржевської-Штефан присвячене особливостям мотивації першокурсників у період дистанційного карантинного навчання, що дозволяє виявити зміни як внутрішньої, так і зовнішньої мотивації у студентів молодших курсів. Крім того, робота П. Сікорського та М. Красильникова акцентує увагу на впливі якості навчальних матеріалів та інтерактивних методів на формування мотивації студентів у професійній освіті під час дистанційного навчання, що підтверджує значущість педагогічних чинників у мотиваційному процесі. О. Галашова розглядає формування мотивації здобувачів до іншомовної комунікативної діяльності в умовах дистанційної освіти, підкреслюючи важливість орієнтації на практичну спрямованість навчання для підтримки мотивації.

Сучасні вітчизняні праці демонструють, що питання мотивації в умовах дистанційного навчання не лише педагогічно значущі, але й мають глибокий психологічний вимір, що потребує подальшого детального аналізу. Незважаючи на наявність численних емпіричних та теоретичних досліджень, багато аспектів, зокрема, комплексний психологічний вплив конкретних технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти лишаються недостатньо опрацьованими, що підтверджує необхідність проведення подальших досліджень у цьому напрямі.

Об'єктом дослідження є мотивація здобувачів освіти.

Предмет дослідження – психологічний вплив технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти.

Мета дослідження полягає у проведенні комплексного психологічного аналізу впливу дистанційних освітніх технологій на мотиваційні показники студентів, а також у формулюванні рекомендацій щодо підвищення ефективності навчального процесу в онлайн-середовищі.

Гіпотеза дослідження : передбачається, що використання технологій дистанційного навчання має істотний психологічний вплив на мотивацію здобувачів освіти, а саме: якісно організоване дистанційне навчання, яке ґрунтується на інтерактивності, доступності зворотного зв'язку, можливостях саморегуляції та персоналізації навчального процесу, сприяє підвищенню внутрішньої навчальної мотивації здобувачів освіти, тоді як формалізоване використання цифрових технологій без урахування психологічних потреб студентів призводить до зниження мотивації, навчальної залученості та емоційної зацікавленості.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішено такі завдання:

1. Проаналізувати теоретичні концепції дистанційного навчання та сучасні технології, що використовуються в освітньому процесі.
2. Емпірично визначити вплив технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти та визначити фактори, що впливають на її формування.
3. Дослідити взаємозв'язок між використанням конкретних дистанційних технологій та рівнем мотивації студентів.
4. Розробити практичні рекомендації щодо підвищення мотиваційного потенціалу дистанційного навчання.

Методологічною основою дослідження виступають сучасні психологічні теорії мотивації та навчання, теорії дистанційної освіти, а також підходи, що враховують вплив інформаційних технологій на психологічний стан особистості.

Для досягнення мети дослідження та перевірки висунутої гіпотези у роботі було використано комплекс взаємодоповнювальних методів :

1. Теоретичні методи дослідження : аналіз та узагальнення наукової літератури, порівняльний аналіз, структурно-логічний аналіз, індукція та дедукція.

2. Емпіричні методи дослідження : анкетне опитування за анкетами : Опитувальник ставлення до технологій, Анкета для здобувачів освіти щодо організації дистанційного навчання (авторська), психодіагностичне тестування за методикою: Методика для діагностики навчальної мотивації студентів (А. Реан) https://www.eztests.xyz/tests/personality_badmaeva/.

3. Математико-статистичні методи дослідження: методи описової статистики, кореляційний аналіз, табличний та графічний аналізи.

Теоретичне значення даного дослідження полягає у поглибленні наукових уявлень про психологічні механізми впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти. У роботі здійснено комплексний аналіз взаємозв'язку між особливостями цифрового освітнього середовища та мотиваційною сферою особистості, що дозволяє розширити теоретичні положення сучасної психології навчання та освітньої психології.

Дослідження сприяє уточненню змісту та структури поняття навчальної мотивації в умовах дистанційного навчання, розкриваючи специфіку її формування за відсутності безпосереднього міжособистісного контакту між учасниками освітнього процесу. У роботі теоретично обґрунтовано роль таких психологічних чинників, як автономія, саморегуляція, відчуття компетентності та соціальної залученості, у підтриманні та розвитку мотивації здобувачів освіти в онлайн-середовищі. Отримані результати доповнюють існуючі мотиваційні теорії, зокрема теорію самодетермінації, когнітивні та соціально-психологічні підходи, через їх адаптацію до умов цифрового навчання. Запропонований у дослідженні підхід дозволяє розглядати дистанційні освітні технології не лише як технічний інструмент, а як психологічно значущий фактор, що впливає на

внутрішні мотиваційні процеси, ціннісні орієнтації та навчальну активність особистості. Теоретична цінність роботи також полягає у систематизації наукових підходів до вивчення дистанційного навчання з позицій психології мотивації, що створює підґрунтя для подальших наукових досліджень у цій галузі. У дисертації розширено уявлення про взаємодію когнітивних, емоційних та поведінкових компонентів мотивації у цифровому освітньому просторі, що дозволяє більш глибоко зрозуміти психологічну природу навчальної діяльності в сучасних умовах.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному поєднанні теоретичного аналізу та емпіричного вивчення впливу дистанційних технологій на психологічну мотивацію здобувачів освіти. Особливістю роботи є психологічний підхід до оцінки ефективності освітніх дистанційних технологій, що дозволяє виявити не лише зовнішні, а й внутрішні мотиви навчальної активності студентів.

Практична значущість полягає у тому, що результати дослідження можуть бути використані викладачами для оптимізації навчальних програм, розробниками освітніх платформ – для створення мотиваційно привабливого контенту, а також у підготовці рекомендацій для студентів щодо підвищення власної навчальної мотивації в умовах дистанційної освіти.

Дослідження складається з вступу, двох розділів: теоретичного та емпіричного, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Перший розділ присвячено аналізу сутності та класифікації дистанційних технологій, дослідженню психологічної мотивації здобувачів освіти та оцінці впливу технологій на мотиваційні процеси. У другому розділі представлені результати емпіричного дослідження, їх психологічний аналіз та практичні рекомендації щодо підвищення ефективності дистанційного навчання.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА МОТИВАЦІЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

1.1. Поняття та класифікація технологій дистанційного навчання

Проблематика дистанційного навчання посідає важливе місце в сучасних наукових дослідженнях і широко представлена у працях вітчизняних та зарубіжних учених. Узагальнення наукових джерел засвідчує, що дослідники акцентують увагу на багатоваріантності принципів організації, проектування та впровадження дистанційного навчання в освітній процес. Зокрема, у працях В. Бикова, Д. Богоявленської, А. Іваннікова та інших авторів розкрито концептуальні підходи до побудови систем дистанційної освіти та визначено їх дидактичні й технологічні засади.

Питання, пов'язані зі змістовим наповненням і організаційними особливостями дистанційного навчання, висвітлювалися у дослідженнях М. Беседіної, К. Власенко, В. Гури. У свою чергу, вимоги до якості дистанційної освіти, принципи її реалізації та критерії ефективності були предметом аналізу в наукових працях М. Карпенка, Є. Рибалка, А. Хуторського та інших дослідників.

Значний внесок у вивчення психологічних аспектів використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі зробили М. Смульсон, В. Моляко, Н. Чепелєва, Л. Карамушка. У межах психологічного напрямку наукового пошуку досліджувалися різні проблемні аспекти дистанційної освіти, зокрема психологічні особливості організації навчального процесу з використанням дистанційних технологій (Є. Підчасовий), психолого-педагогічні засади проектування віртуального

освітнього середовища (Л. Боремчук, Т. Варзар), соціально-психологічні виміри дистанційної освіти (А. Мінаков), організаційна структура та психолого-педагогічні основи дистанційного навчання (О. Малінко), а також комплексні психолого-педагогічні проблеми цієї форми освіти (С. Сисоєва).

Розвиток дистанційної освіти став об'єктом уваги й численних зарубіжних учених. У працях Р. Деллінга, Д. Кігана, А. Кларка, Дж. Коумі, М. Мура, Г. Рамбле, М. Сімонсона, М. Томпсона та інших дослідників розкрито теоретичні засади дистанційного навчання, моделі його реалізації та особливості функціонування в умовах цифровізації освіти.

Отже, аналіз сучасних досліджень і публікацій свідчить про різноаспектний характер наукового осмислення проблеми дистанційного навчання. Сучасні вчені приділяють значну увагу як теоретичним, так і прикладним питанням упровадження дистанційних технологій у навчально-виховний процес, що підтверджує актуальність досліджень у цьому напрямі, зокрема в контексті психологічних чинників ефективності дистанційного навчання.

Дистанційне навчання (ДН) є сучасною формою організації освітнього процесу, яка передбачає віддалене навчання студентів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Основна його відмінність від традиційного очного навчання полягає у тому, що освітній процес реалізується незалежно від фізичної присутності студента та викладача у навчальному закладі, що забезпечує гнучкість, доступність та індивідуалізацію навчання.

У науковій літературі дистанційне навчання розглядається як комплексна система, що включає такі компоненти:

1. Технологічний компонент – використання платформ, електронних ресурсів, мультимедійних матеріалів та інструментів для взаємодії студентів і викладачів.

2. Педагогічний компонент – адаптація методик викладання під дистанційний формат, інтерактивні завдання, проєктна діяльність та системи оцінювання.

3. Соціально-психологічний компонент – організація комунікації між учасниками освітнього процесу, підтримка мотивації та залучення до колективної діяльності.

За визначенням М. Мур, дистанційне навчання – це процес навчання, у якому викладач і студент знаходяться в різних просторах і комунікують за допомогою технологічних засобів, що дозволяє забезпечити ефективний обмін знаннями та навичками незалежно від географічного розташування.

Іншими дослідниками підкреслюється, що ключовим у дистанційному навчанні є система підтримки та взаємодії, що забезпечує студенту доступ до навчальних матеріалів, зворотний зв'язок та мотиваційний стимул для самостійного навчання.

Поняття «дистанційне навчання» має широкий спектр визначень, що відображає різні підходи до його трактування. Так, І. Роберт розглядає дистанційне навчання як процес передачі знань та формування умінь і навичок у контексті інтерактивної взаємодії між студентом і викладачем, а також між студентами, із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) як інтерактивного джерела навчальної інформації, що охоплює всі ключові елементи навчального процесу: цілі, зміст, методи та організаційні форми [11].

Подібну дефініцію запропонувала Є. Полат, яка визначає дистанційне навчання як систематично організований процес взаємодії викладача та студентів, що відбувається на відстані і охоплює всі складові навчального процесу (цілі, зміст, засоби та форми навчання), реалізовані через ІКТ та Internet-технології [29].

А. Хуторський акцентує на відстаневому характері освітнього процесу, підкреслюючи, що суб'єкти навчання реалізують навчальний процес за сприяння телекомунікаційних засобів [37]. У «Концепції розвитку

дистанційної освіти в Україні» дистанційне навчання визначено як комплекс технологій, що забезпечує своєчасне надання учням необхідного обсягу навчального матеріалу, інтерактивну взаємодію між викладачами та студентами та резерв для самостійної роботи із засвоєння навчального матеріалу [2].

Таким чином, дистанційне навчання в сучасному розумінні є не лише технологічною інновацією, а й системним підходом до організації освітнього процесу, що інтегрує методичні, педагогічні та психологічні аспекти, забезпечує доступність навчання та відповідає запитам сучасної освіти.

Таким чином, дистанційне навчання можна визначити як організовану систему освітньої діяльності, що поєднує технологічні, педагогічні та соціально-психологічні компоненти для забезпечення навчального процесу поза межами традиційного аудиторного середовища.

Сучасне дистанційне навчання сформувалося відносно недавно, що зумовлює його орієнтацію на передовий педагогічний та методичний досвід, накопичений освітніми установами світу. Ця форма навчання активно інтегрує новітні інформаційно-педагогічні технології, що відповідають потребам сучасної освіти та суспільства загалом. Дистанційне навчання, яке виникло та розвивалося паралельно з поширенням інтернет-технологій, нині характеризується чіткими ознаками, визначеними принципами та напрацьованими методичними підходами. Історія дистанційного навчання відображає розвиток технологій та зміну підходів до освіти у різні епохи. Виділяють кілька ключових етапів його еволюції:

1. Початковий (друкований) етап. Час: середина XIX – початок XX століття. Форма навчання: навчання за листуванням, коли матеріали надсилалися студенту поштою. Особливостями етапу є акцент на самостійну роботу студента, обмежена взаємодія з викладачем. Як приклад можна навести кореспондентські курси у Європі та США.

2. Радіо- та телекомунікаційний етап. Час: середина XX століття. Форма навчання: використання радіо та телебачення для трансляції лекцій,

аудіо- та відеоматеріалів. Особливостями етапу є розширення аудиторії, поява масових програм навчання, можливість інтерактивного зв'язку через телефон або пошту. Прикладом є Британська відкритий університет (The Open University, 1969) використовував телелекції та супровідні матеріали для студентів.

3. Комп'ютерно-орієнтований етап. Час: 1980–1990-ті роки. Форма навчання: використання персональних комп'ютерів, електронних текстів, дискет, CD-ROM та локальних мереж. З'являються мультимедійні ресурси, інтерактивні вправи, початок комп'ютерного тестування.

4. Інтернет-орієнтований етап. Час: кінець 1990-х – 2000-ні роки. Форма навчання: онлайн-платформи, електронні пошти, форуми, чат-кімнати. Особливостями етапу є забезпечення онлайн взаємодії, доступ до дистанційних бібліотек та навчальних ресурсів. Як приклад, розробка та впровадження платформ Moodle, Blackboard, WebCT – перші LMS (Learning Management Systems).

5. Сучасний інтерактивний етап. Час: 2010–2026 рр. Форма навчання: платформи з інтерактивними інструментами (Zoom, MS Teams, Google Classroom), мобільні додатки, MOOC, VR/AR-технології. Особливостями етапу є індивідуалізація навчання, гейміфікація, інтерактивні тести, онлайн-проекти, адаптивні алгоритми навчання. Тенденціями сучасного етапу розвитку дистанційної освіти є використання штучного інтелекту для персоналізації процесу, аналітика навчальних досягнень, стимулювання мотивації через інноваційні цифрові інструменти (табл.1.1).

В Україні дистанційне навчання здобуває все більшого поширення та поступово формує власні специфічні риси. Значну роль у цьому процесі відіграє державна політика у сфері освіти. За часи незалежності було ухвалено низку нормативних актів, спрямованих на інформатизацію суспільства та розвиток дистанційної освіти, серед яких: Державна національна політика «Освіта України XXI століття», Закон України «Про Національну програму інформатизації», Указ Президента України «Про

заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні», а також «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні» та «Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти». У Законі України «Про вищу освіту» дистанційне навчання визначено як одну із форм сучасного навчання нарівні з очною, заочною та екстернатною. Законодавчі документи регламентують права та обов'язки усіх учасників навчального процесу, забезпечуючи правову основу функціонування дистанційної освіти.

Таблиця 1.1

Еволюція технологій дистанційного навчання

Етап	Час	Основні технології	Характеристика та особливості	Приклади
Друкований (листування)	Середина XIX – початок XX ст.	Поштове навчання, друковані матеріали	Самостійна робота студентів, обмежена взаємодія з викладачем	Кореспондентські курси у Європі та США
Радіо- та телекомунікаційний	Середина XX ст.	Радіо, телебачення, телефон	Масові програми навчання, можливість обмеженого зворотного зв'язку	The Open University (Великобританія, 1969)
Комп'ютерно-орієнтований	1980–1990-ті рр.	ПК, диски, CD-ROM, локальні мережі	Мультимедійні ресурси, інтерактивні вправи, комп'ютерне тестування	Локальні освітні програми та курси
Інтернет-орієнтований	Кінець 1990-х – 2000-ні рр.	Онлайн-платформи, LMS, електронна пошта, форуми	Онлайн-взаємодія, доступ до бібліотек, дистанційних ресурсів	Moodle, Blackboard, WebCT
Сучасний інтерактивний	2010–2026 рр.	Zoom, MS Teams, Google Classroom, MOOC, VR/AR, мобільні додатки	Інтерактивність, індивідуалізація, гейміфікація, адаптивне навчання, аналітика	Coursera, EdX, FutureLearn, VR-симуляції

Еволюція технологій дистанційного навчання демонструє поступовий перехід від пасивної самостійної роботи до інтерактивних, персоналізованих

та технологічно складних систем. На сучасному етапі ключовими характеристиками дистанційного навчання є:

1. Інтерактивність та зворотний зв'язок – можливість миттєвої комунікації та участі у групових завданнях.
2. Індивідуалізація та адаптивність – персоналізація навчального процесу під потреби та рівень знань студента.
3. Інтеграція цифрових ресурсів та мультимедіа – поєднання текстових, аудіо- та відеоматеріалів для підвищення ефективності навчання.
4. Стимулювання мотивації – сучасні технології дозволяють заохочувати навчальну активність, креативність та професійний розвиток студентів.

Таким чином, сучасні технології дистанційного навчання не лише забезпечують доступ до знань, а й створюють умови для активного розвитку мотиваційного потенціалу та компетентностей студентів, що є критично важливим для підвищення якості вищої освіти.

Дистанційне навчання (ДН) характеризується різноманітністю організаційних та технологічних рішень, які забезпечують доступ до навчального процесу поза межами аудиторії. Згідно з сучасними дослідженнями, виділяють наступні основні види дистанційного навчання:

Синхронне дистанційне навчання. Передбачає одночасну взаємодію викладача та студентів у реальному часі за допомогою онлайн-платформ (Zoom, MS Teams, Google Meet). Дозволяє проводити лекції, семінари, вебінари та групові обговорення з миттєвим зворотним зв'язком. Перевагами даного виду дистанційного навчання є: активна комунікація, можливість дискусій, інтерактивне опитування. Недоліками – обмеження за часовими рамками, залежність від стабільного інтернет-з'єднання.

Асинхронне дистанційне навчання. Студенти працюють в будь-який зручний для себе час, отримуючи доступ до матеріалів через LMS, відео-лекції, електронні підручники та завдання. Перевагами даного виду дистанційного навчання є: гнучкість, індивідуалізація темпу навчання,

можливість повторного перегляду матеріалів. Серед недоліків можна виділити обмежену комунікацію, необхідність високої самодисципліни.

Змішане (гібридне) навчання. Поєднує очні та дистанційні форми навчання. Використовується для інтеграції традиційних лекцій з онлайн-завданнями, проєктами та вебінарами. Перевагами даної форми дистанційного навчання є поєднання переваг обох форматів, збереження соціальної взаємодії, стимулювання мотивації. Серед недоліків можна виділити те, що воно потребує ефективного планування та організації навчального процесу.

На сучасному етапі виділяють кілька основних форм організації дистанційного навчання:

1. Онлайн-курси – структуровані навчальні модулі з інтерактивними завданнями та тестами.

2. MOOC (Massive Open Online Courses) – відкриті онлайн-курси для великої аудиторії, часто з сертифікацією.

3. Вебінари та відеолекції – синхронна або асинхронна форма подачі теоретичного матеріалу.

4. Онлайн-семінари та групові проєкти – робота у групах з обговоренням завдань, проєктів та кейсів.

5. Мобільне навчання (m-learning) – використання смартфонів та планшетів для доступу до ресурсів та завдань.

6. Віртуальні лабораторії та симуляції – моделювання практичних процесів у віртуальному середовищі для розвитку професійних навичок.

Сучасне дистанційне навчання неможливе без використання цифрових платформ та інструментів, які забезпечують організацію, управління, інтерактивність та оцінювання освітнього процесу. Вибір платформи залежить від формату навчання, рівня інтерактивності та цілей курсу. Основні категорії таких платформ включають:

Платформи для управління навчальним процесом (LMS, Learning Management Systems). Moodle, Blackboard, Canvas – дозволяють

завантажувати матеріали, створювати тести, завдання та відстежувати прогрес студентів та забезпечують інтеграцію з різними мультимедійними ресурсами та зовнішніми інструментами (табл.1.2).

Таблиця 1.2

Основні цифрові платформи та інструменти дистанційного навчання

Категорія	Платформи / Інструменти	Основні функції	Переваги	Обмеження
LMS (Learning Management Systems)	Moodle, Blackboard, Canvas	Завантаження матеріалів, тести, завдання, відстеження прогресу	Централізоване управління курсом, інтеграція мультимедіа	Потребує навчання для викладачів, технічна підтримка
Відеоконференції / Синхронне навчання	Zoom, MS Teams, Google Meet	Лекції, семінари, вебінари, групові сесії	Інтерактивна взаємодія, миттєвий зворотний зв'язок	Залежність від стабільного інтернет-з'єднання
МООС (Масові відкриті курси)	Coursera, EdX, FutureLearn	Онлайн-курси, завдання, сертифікація	Доступ до освітніх ресурсів університетського рівня, самостійне навчання	Обмежена персоналізація та комунікація
Інтерактивні інструменти	Kahoot!, Mentimeter, Quizlet	Тести, опитування, квести, ігрові завдання	Підвищення мотивації та залученості студентів	Обмежена складність завдань
Мобільні додатки та хмарні сервіси	Google Classroom, Edmodo, Google Drive, OneDrive	Комунікація, спільна робота, організація матеріалів	Гнучкість, доступність на будь-якому пристрої	Потребує постійного доступу до інтернету
VR/AR та віртуальні лабораторії	Labster, CoSpaces, Engage VR	Моделювання лабораторних та практичних завдань	Розвиток практичних та професійних навичок, інтерактивність	Високі технологічні вимоги, потреба у спеціальному обладнанні

Основні цифрові платформи та інструменти дистанційного навчання забезпечують гнучкість, інтерактивність та індивідуалізацію освітнього процесу, що сприяє підвищенню мотивації студентів та ефективності навчання. Використання різноманітних інструментів дозволяє поєднувати

синхронні та асинхронні форми навчання, інтегрувати мультимедійні та віртуальні ресурси, стимулювати комунікацію та розвиток професійних компетенцій. Сучасні платформи не лише забезпечують доступ до знань, а й створюють умови для активного залучення студентів та формування високого мотиваційного потенціалу.

Платформи для відеоконференцій та синхронного навчання Zoom, Microsoft Teams, Google Meet – забезпечують синхронне проведення лекцій, семінарів, вебінарів та надають можливість створення breakout rooms для групової роботи, інтерактивних опитувань та чату.

Платформи для масових відкритих онлайн-курсів (MOOC) Coursera, EdX, FutureLearn – забезпечують доступ до онлайн-курсів університетського рівня, сертифікацію та інтерактивні завдання підходять для самостійного навчання та розвитку професійних компетенцій.

Інтерактивні інструменти для залучення студентів Kahoot!, Mentimeter, Quizlet дозволяють проводити інтерактивні тести, опитування, квести та ігрові завдання. Вони підвищують мотивацію та активність студентів під час дистанційних сесій.

Мобільні додатки та хмарні сервіси Google Classroom, Edmodo, OneDrive, Google Drive – забезпечують організацію матеріалів, комунікацію та спільну роботу над документами та дозволяють студентам навчатися на будь-якому пристрої та у зручний час.

VR/AR та віртуальні лабораторії Labster, CoSpaces, Engage VR – дозволяють моделювати практичні процеси та лабораторні експерименти у віртуальному середовищі. Вони сприяють розвитку професійних та практичних навичок, а також творчої мотивації.

В результаті проведеного аналізу наукових джерел нами було встановлено, що технології дистанційного навчання можна класифікувати за різними ознаками (табл.1.3):

Сучасні види та форми дистанційного навчання дозволяють поєднувати гнучкість, індивідуальний темп навчання та інтерактивність, що значно

підвищує мотиваційний потенціал студентів. Класифікація технологій демонструє, що різноманіття інструментів і платформ дозволяє адаптувати освітній процес під потреби кожного здобувача освіти, стимулюючи навчально-пізнавальні, професійні та комунікативні мотиви.

Таблиця 1.3

Класифікація технологій дистанційного навчання

Ознака класифікації	Приклади	Характеристика
За способом взаємодії	Синхронні (Zoom, MS Teams), Асинхронні (Moodle, Google Classroom)	Залежність або незалежність від часу реальної взаємодії
За типом навчального контенту	Текстові, аудіо, відео, мультимедійні	Різні форми подачі інформації для розвитку пізнавальної та професійної мотивації
За ступенем інтерактивності	Інтерактивні (симуляції, тести, онлайн-квести), Неінтерактивні (статичні матеріали)	Стимулюють активну участь або забезпечують пасивне сприйняття інформації
За технологічними засобами	LMS (Moodle, Blackboard), мобільні додатки, VR/AR, MOOC	Платформи та інструменти для організації навчального процесу
За масштабом використання	Індивідуальні (особистий курс), Групові (семінари, проекти), Масові (MOOC)	Кількість користувачів та організація навчальної взаємодії

Слід зауважити на те, що дистанційне навчання є динамічною і багаторівневою системою, що постійно адаптується до технологічного прогресу та соціально-педагогічних потреб студентів. Його еволюція демонструє поступовий перехід від індивідуального листування до глобальних інтерактивних платформ, що забезпечують ефективну взаємодію, мотиваційний стимул та індивідуалізацію освітнього процесу. Сучасні технології дозволяють поєднувати педагогічні методики, цифрові ресурси та психологічну підтримку студентів, що є ключовим для підвищення ефективності навчання та мотивації здобувачів вищої освіти.

1.2. Феномен мотивації в психологічних дослідженнях

Мотивація є одним із ключових психологічних чинників, що визначає ефективність навчальної діяльності, рівень залученості здобувачів освіти та

їхню готовність до подолання навчальних труднощів. У психології мотивація розглядається як внутрішня динамічна система спонукань, що зумовлює спрямованість, інтенсивність і стійкість діяльності особистості, зокрема у процесі навчання.

Проблема мотивації є однією з центральних у психологічній науці, оскільки саме мотивація визначає спрямованість, активність та стійкість поведінки й діяльності особистості. Упродовж розвитку психології було сформовано низку теоретичних підходів до пояснення природи мотивації, її структури, механізмів формування та функціонування. Різноманіття теорій мотивації відображає складність і багатовимірність цього психологічного феномена.

Психодинамічний підхід розглядає мотивацію як результат дії внутрішніх, часто неусвідомлюваних спонукань, що мають біологічну або інстинктивну природу. У межах цього підходу поведінка людини зумовлюється напруженням, яке виникає внаслідок незадоволених потреб, та прагненням до їх редукції.

Згідно з психоаналітичною традицією, мотивація пов'язується з дією базових інстинктів і внутрішніх конфліктів між різними структурами особистості. Навчальна діяльність у цьому контексті може розглядатися як опосередкований спосіб задоволення глибинних потреб або як форма сублімації. Хоча психодинамічний підхід має обмежене практичне застосування у педагогічній психології, він заклав підґрунтя для розуміння ролі внутрішніх спонукань у поведінці людини.

Біхевіористичний підхід трактує мотивацію крізь призму зовнішніх стимулів та підкріплень, які формують і підтримують поведінку. У межах цього підходу мотивація розглядається не як внутрішній психічний процес, а як результат навчання через наслідки дій.

Навчальна мотивація, відповідно до біхевіористичних уявлень, формується завдяки системі заохочень і покарань, що закріплюють бажані форми поведінки. Оцінки, схвалення, винагороди виступають основними

регуляторами навчальної активності. Водночас обмеженість цього підходу полягає у недооцінці внутрішніх мотивів, інтересів і смислів навчальної діяльності, що є особливо значущими в умовах автономного та дистанційного навчання.

Гуманістичний підхід розглядає мотивацію як прояв прагнення особистості до самореалізації, зростання та розвитку. У межах цього напрямку мотивація пов'язується з реалізацією потенційних можливостей людини та досягненням особистісно значущих цілей.

Навчальна діяльність у гуманістичному підході постає не як обов'язок, а як засіб особистісного зростання. Центральне місце займає внутрішня мотивація, що ґрунтується на інтересі до пізнання, самостійності та усвідомленні цінності знань. Освітнє середовище розглядається як простір, який має підтримувати автономність студента, його ініціативу та відповідальність за власне навчання.

Когнітивні теорії мотивації акцентують увагу на мисленнєвих процесах, що опосередковують мотиваційну сферу: очікуваннях, переконаннях, атрибуціях, цілях та суб'єктивній оцінці діяльності. Мотивація у цьому підході розглядається як результат усвідомленого вибору та інтерпретації навчальної ситуації. З позицій когнітивного підходу навчальна мотивація залежить від того, наскільки студент вірить у власні можливості, як він оцінює складність завдання та значущість результату. Особливе значення надається постановці цілей, рефлексії результатів та усвідомленню причин успіху або невдач. У дистанційному навчанні когнітивні механізми мотивації відіграють провідну роль, оскільки здобувач освіти самостійно організовує та регулює навчальну діяльність.

У межах діяльнісного підходу мотивація розглядається як системоутворювальний компонент діяльності, що визначає її смисл для суб'єкта. Мотиви постають як внутрішні спонукання, пов'язані з потребами та цілями особистості, а навчальна діяльність – як засіб їх реалізації.

Навчальна мотивація в цьому підході має ієрархічну структуру, де провідні мотиви визначають спрямованість діяльності, а другорядні – підтримують її виконання. Особливе значення має перехід від зовнішніх мотивів до внутрішніх, що забезпечує стійку навчальну активність і самостійність студента.

Аналіз основних теорій мотивації свідчить про відсутність універсального підходу до пояснення цього феномена. Кожна теорія розкриває окремі аспекти мотивації – біологічні, поведінкові, особистісні або когнітивні. Для дослідження навчальної мотивації, особливо в умовах дистанційного навчання, найбільш продуктивним є інтегративний підхід, який поєднує положення когнітивних, гуманістичних та діяльнісних теорій. Такий підхід дозволяє комплексно враховувати як внутрішні спонукання студентів, так і зовнішні умови організації освітнього процесу, що є необхідним для глибокого аналізу мотиваційних механізмів сучасного навчання.

Феномен мотивації в навчальній діяльності є одним із найбільш ґрунтовно досліджуваних напрямів сучасної психології освіти, що зумовлено його безпосереднім впливом на ефективність навчання, академічну успішність і особистісний розвиток здобувачів освіти. Аналіз наукових статей свідчить про багатовимірність підходів до вивчення мотивації, різноманітність методологічних орієнтацій та акцент на прикладних аспектах мотиваційного забезпечення освітнього процесу.

У значній кількості наукових публікацій мотивація розглядається як внутрішній психологічний механізм, що забезпечує спрямованість, інтенсивність і стійкість навчальної діяльності. Автори підкреслюють, що мотивація виконує регулятивну функцію, поєднуючи когнітивні, емоційні та вольові компоненти навчання. У статтях наголошується, що саме мотивація визначає готовність студента долати труднощі, брати відповідальність за результат навчання та зберігати активність упродовж тривалого часу.

Дослідники акцентують увагу на тому, що високий рівень мотивації сприяє переходу від репродуктивних форм навчання до продуктивних, проблемно-орієнтованих і творчих видів діяльності. Водночас низька мотивація асоціюється з формальним виконанням навчальних вимог і поверхневим засвоєнням знань.

Аналіз сучасних статей показує, що однією з центральних тем є співвідношення внутрішньої та зовнішньої мотивації в навчальній діяльності. У більшості публікацій внутрішня мотивація розглядається як провідний чинник академічної успішності, самостійності та задоволеності навчанням. Автори доводять, що інтерес до змісту навчання, пізнавальна допитливість і прагнення до саморозвитку мають стійкі позитивні зв'язки з навчальними досягненнями.

Зовнішня мотивація в статтях трактується неоднозначно. З одного боку, вона розглядається як необхідний стимул у ситуаціях низької навчальної залученості або на початкових етапах навчання. З іншого боку, наголошується, що її домінування може знижувати автономність студента та обмежувати розвиток внутрішніх навчальних мотивів. У ряді досліджень підкреслюється важливість поступової трансформації зовнішніх стимулів у внутрішні спонукання.

У багатьох статтях мотивація аналізується як структуроване утворення, що включає різні групи мотивів. Автори виокремлюють навчально-пізнавальні, професійні, соціальні, комунікативні та мотиви досягнення, підкреслюючи їх нерівнозначний вплив на результати навчання. Особлива увага приділяється навчально-пізнавальним і професійним мотивам як таким, що забезпечують довготривалу та стійку навчальну активність. Статті також містять аналіз динаміки мотиваційної структури впродовж навчання у закладах вищої освіти. Дослідники зазначають, що на старших курсах зростає роль професійних мотивів, тоді як соціальні та зовнішні стимули поступово втрачають провідне значення.

Сучасні наукові публікації все частіше присвячені вивченню мотивації в умовах цифровізації та дистанційного навчання. У статтях підкреслюється, що зміна освітнього середовища висуває нові вимоги до мотиваційної сфери студентів, зокрема до рівня саморегуляції, автономності та відповідальності за власне навчання. Автори наголошують, що дистанційне навчання може як посилювати мотивацію за рахунок гнучкості та технологічних можливостей, так і створювати додаткові мотиваційні бар'єри, пов'язані з дефіцитом соціальної взаємодії та емоційного зворотного зв'язку. У цьому контексті мотивація розглядається як ключовий чинник адаптації студентів до нових освітніх умов.

Таким чином, аналіз наукових статей, присвячених феномену мотивації в навчальній діяльності, свідчить про стійкий інтерес дослідників до цієї проблематики та її багатовекторний характер. Мотивація розглядається як системоутворювальний чинник навчальної діяльності, що визначає її ефективність, якість і психологічний комфорт здобувачів освіти. Водночас аналіз літератури виявляє потребу в подальших дослідженнях мотивації в умовах трансформації освітнього простору, зокрема у контексті використання дистанційних технологій, що й зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

У навчальному контексті мотивація виступає регулятором пізнавальної активності, визначаючи вибір цілей, способів навчальної діяльності та ставлення до її результатів. Вона формується під впливом як внутрішніх чинників (потреби, інтереси, цінності, рівень самосвідомості), так і зовнішніх умов (організація освітнього середовища, стиль викладання, використання технологій, соціальне оточення).

Психологічні теорії мотивації наголошують на її багатокомпонентному характері. З позицій діяльнісного підходу мотивація розглядається як ієрархічна система мотивів, що визначає смисл навчальної діяльності для суб'єкта. У межах гуманістичної психології мотивація навчання пов'язується з прагненням особистості до саморозвитку, самореалізації та досягнення

особистісно значущих цілей. Когнітивні підходи підкреслюють роль очікувань, атрибуції успіху та суб'єктивної оцінки навчальних завдань.

Особливого значення у навчальному процесі набуває внутрішня мотивація, яка ґрунтується на інтересі до змісту навчання, задоволенні від пізнавальної діяльності та усвідомленні її особистісної цінності. Саме внутрішня мотивація забезпечує глибоке засвоєння знань, стійку навчальну активність та здатність до самостійного навчання. Водночас зовнішня мотивація (оцінки, контроль, соціальне схвалення) також відіграє важливу роль, особливо на початкових етапах навчання або в умовах підвищених вимог.

У сучасних умовах цифровізації освіти мотивація навчальної діяльності набуває нових психологічних характеристик. Дистанційний формат навчання змінює традиційні механізми мотивації, підвищуючи значущість саморегуляції, автономності, відповідальності та внутрішніх мотивів. Відсутність безпосереднього контролю з боку викладача посилює роль особистісної мотиваційної сфери здобувача освіти та його ставлення до використання освітніх технологій.

Таким чином, мотивація у процесі навчання постає як складний психологічний феномен, що інтегрує когнітивні, емоційні та особистісні компоненти й визначає не лише результативність навчальної діяльності, а й якість освітнього досвіду загалом. Розуміння закономірностей формування та розвитку мотивації є необхідною передумовою для створення ефективного освітнього середовища, зокрема в умовах дистанційного навчання.

Результати аналізу наукових джерел свідчать про те, що мотивація є складним багаторівневим психічним утворенням, що поєднує різні за походженням, змістом і функціями спонукальні чинники діяльності особистості. Для глибокого аналізу навчальної мотивації важливо не лише визначити її сутність, а й розкрити її види та внутрішню структуру, які зумовлюють динаміку поведінки та стійкість навчальної активності здобувачів освіти.

Одним із базових критеріїв класифікації мотивації є джерело спонукання до діяльності, відповідно до якого розрізняють внутрішню та зовнішню мотивацію.

Внутрішня мотивація ґрунтується на особистісній зацікавленості у діяльності та задоволенні, яке суб'єкт отримує від самого процесу її виконання. У навчанні вона проявляється у прагненні до пізнання, інтересі до змісту дисципліни, бажанні саморозвитку та самореалізації. Внутрішньо вмотивований студент орієнтується не лише на результат, а й на смисл навчальної діяльності, що забезпечує її довготривалу та стійку ефективність.

Зовнішня мотивація зумовлюється чинниками, що перебувають поза межами самої діяльності. До них належать оцінювання, соціальне схвалення, вимоги викладачів, матеріальні або статусні винагороди. У цьому випадку навчальна активність підтримується не інтересом до знань, а очікуванням зовнішніх наслідків. Хоча зовнішня мотивація може бути ефективною на початкових етапах навчання, її домінування часто знижує автономність та самостійність студента.

Залежно від того, на що саме орієнтована діяльність суб'єкта, виділяють мотивацію досягнення, уникнення невдачі та соціальну мотивацію.

Мотивація досягнення пов'язана з прагненням до високих результатів, самовдосконалення та перевищення власних можливостей. Вона сприяє активному включенню у навчальний процес, наполегливості та відповідальності за результати діяльності.

Мотивація уникнення невдачі проявляється у прагненні мінімізувати ризик помилок і негативної оцінки. Такий тип мотивації часто супроводжується тривожністю, невпевненістю та зниженням креативності, що може негативно впливати на навчальну успішність, особливо в умовах дистанційного навчання.

Соціальна мотивація зумовлена прагненням відповідати очікуванням значущих інших, займати певне місце у соціальній групі або отримувати

визнання. У студентському середовищі вона може виступати як додатковий чинник підтримки навчальної активності.

З позиції часової орієнтації виокремлюють короткотривалу та довготривалу мотивацію. Короткотривала мотивація пов'язана з виконанням конкретних навчальних завдань або підготовкою до окремих форм контролю. Вона має ситуативний характер і швидко згасає після досягнення безпосередньої мети.

Довготривала мотивація відображає стійку спрямованість особистості на здобуття освіти, професійний розвиток і реалізацію життєвих планів. Саме цей вид мотивації забезпечує систематичність навчальної діяльності та її узгодженість із особистісними цінностями студента.

Структура мотивації відображає внутрішню організацію спонукальних чинників, які визначають поведінку особистості. У її складі доцільно виокремлювати кілька взаємопов'язаних компонентів.

Першим компонентом є потребнісно-ціннісний, який включає актуальні потреби, інтереси та ціннісні орієнтації особистості. Саме він визначає смислове наповнення діяльності та її значущість для суб'єкта.

Другим компонентом виступає цільовий, що відображає усвідомлені цілі діяльності та очікувані результати. Чіткість і досяжність цілей сприяють зростанню мотиваційної напруги та підтримці активності у процесі навчання.

Третім компонентом є емоційно-оцінний, який включає переживання задоволення або незадоволення від навчальної діяльності, а також суб'єктивну оцінку власних досягнень. Емоційний фон навчання значною мірою впливає на стійкість мотивації.

Четвертий компонент – вольовий, що забезпечує подолання труднощів, регуляцію зусиль і доведення діяльності до завершення. Вольовий аспект мотивації є особливо важливим у дистанційному навчанні, де зростає роль самоконтролю та саморегуляції.

Отже, мотивація постає як багатовимірне утворення, що включає різні види та структурні компоненти, які перебувають у постійній взаємодії.

Ефективність навчальної діяльності залежить не від наявності окремого виду мотивації, а від їх збалансованого поєднання та домінування внутрішніх і довготривалих спонукань. Розуміння видів і структури мотивації створює теоретичне підґрунтя для розроблення психологічно обґрунтованих умов підвищення мотиваційного потенціалу дистанційного навчання.

1.3. Вплив дистанційних технологій на мотивацію здобувачів освіти

Ефективність навчання є комплексним показником, що відображає рівень засвоєння знань, сформованість умінь і навичок, розвиток мислення та здатність здобувача освіти застосовувати набутий досвід у нових ситуаціях. Одним із ключових психологічних чинників, який визначає результативність навчальної діяльності, виступає мотивація. Саме вона забезпечує активність суб'єкта навчання, спрямованість його зусиль і стійкість пізнавальної поведінки в умовах різної складності освітніх завдань.

Мотивація виступає внутрішнім регулятором навчальної діяльності, що визначає її інтенсивність, тривалість і якісні характеристики. Високий рівень мотивації сприяє усвідомленому залученню студента до навчального процесу, формуванню відповідального ставлення до виконання завдань і прагненню до глибокого розуміння навчального матеріалу. За наявності сформованої мотиваційної сфери навчальна діяльність набуває особистісного смислу, що позитивно впливає на її ефективність.

Низький рівень мотивації, навпаки, зумовлює формальне виконання навчальних вимог, поверхнєве засвоєння знань і зниження навчальної успішності. У таких випадках студент орієнтується не на процес пізнання, а на мінімальне досягнення зовнішньо заданих результатів, що обмежує можливості інтелектуального розвитку.

Особливе значення у контексті ефективності навчання має співвідношення внутрішньої та зовнішньої мотивації. Внутрішня мотивація забезпечує стійкий інтерес до навчання, когнітивну активність та

самостійність у здобутті знань. Студенти з домінуванням внутрішніх мотивів демонструють вищі показники глибини розуміння матеріалу, кращу здатність до перенесення знань і більш розвинені навички саморегуляції навчальної діяльності.

Зовнішня мотивація може відігравати підтримувальну роль, особливо на початкових етапах навчання або в умовах підвищеного навчального навантаження. Водночас її домінування часто призводить до зниження автономності, залежності від зовнішнього контролю та нестійкості навчальних результатів. Таким чином, найбільш ефективним є поєднання зовнішніх стимулів із розвитком внутрішньої мотивації як провідного чинника навчальної успішності.

Мотивація тісно пов'язана з перебігом основних когнітивних процесів – уваги, пам'яті, мислення та уяви. Високомотивовані студенти демонструють вищий рівень концентрації уваги, здатність до тривалого зосередження на навчальному матеріалі та кращу організацію навчальної діяльності. Мотиваційна залученість підвищує ефективність запам'ятовування, сприяє осмисленому кодуванню інформації та її довготривалому збереженню.

Крім того, мотивація стимулює розвиток мислення, зокрема аналітичних і критичних здібностей. За наявності внутрішнього інтересу до навчання студент частіше вдається до аналізу, порівняння та узагальнення, що позитивно впливає на якість навчальних досягнень.

В умовах цифровізації освіти та поширення дистанційних форм навчання значення мотивації істотно зростає. Обмежений безпосередній контакт із викладачем, підвищені вимоги до самостійності та саморегуляції роблять мотивацію одним із ключових чинників ефективності навчального процесу. У таких умовах саме внутрішня мотивація виступає основою для підтримки навчальної активності та подолання труднощів, пов'язаних із організацією навчальної діяльності.

Недостатній рівень мотивації в дистанційному навчанні може призводити до зниження залученості, прокрастинації та емоційного вигорання. Натомість сформована мотиваційна сфера сприяє адаптації студентів до нових освітніх умов і забезпечує стабільність навчальних результатів.

Отже, мотивація є системоутворювальним чинником ефективності навчання, який визначає як кількісні, так і якісні характеристики навчальних досягнень. Високий рівень внутрішньої мотивації сприяє глибокому засвоєнню знань, розвитку когнітивних здібностей і формуванню навчальної автономії здобувачів освіти. Усвідомлення взаємозв'язку мотивації з ефективністю навчання створює наукове підґрунтя для розроблення психологічно обґрунтованих стратегій підвищення результативності освітнього процесу, зокрема в умовах дистанційного навчання.

Дистанційне навчання характеризується підвищеною роллю самостійності, саморегуляції та відповідальності здобувачів освіти за власний освітній результат. За відсутності постійного безпосереднього контролю з боку викладача мотивація набуває внутрішнього характеру й стає провідним механізмом підтримки навчальної активності. У таких умовах внутрішні мотиви – пізнавальний інтерес, прагнення до саморозвитку, професійного становлення – виступають основою стійкого залучення до навчального процесу.

Водночас дистанційний формат може посилювати мотиваційні ризики, пов'язані з відчуттям ізолюваності, зниженням емоційного зворотного зв'язку та труднощами в організації навчального часу. За недостатнього рівня мотивації це призводить до формалізації навчальної діяльності, зниження інтересу до змісту навчання та зростання прокрастинації.

Стрімкий розвиток цифрових технологій та їх активне впровадження в освітній простір зумовили трансформацію традиційних підходів до організації навчального процесу. Дистанційні технології навчання не лише змінюють форми взаємодії між учасниками освітнього процесу, а й істотно

впливають на психологічні механізми навчальної діяльності, зокрема на мотивацію здобувачів освіти. У цьому контексті мотивація постає як ключовий чинник ефективності дистанційного навчання, що визначає рівень залученості, навчальної активності та результативності навчальних досягнень.

Дистанційні технології мають значний мотиваційний потенціал, який реалізується за умови їх педагогічно та психологічно обґрунтованого використання. Інтерактивні платформи, мультимедійний контент, можливості асинхронного та синхронного спілкування сприяють підвищенню залученості студентів і формуванню позитивного ставлення до навчання. Варіативність форматів подання інформації активізує пізнавальний інтерес та відповідає індивідуальним особливостям сприймання навчального матеріалу.

Гейміфікація, використання онлайн-тестування, візуалізація навчального прогресу та можливість отримання швидкого зворотного зв'язку підсилюють мотивацію досягнення та підтримують навчальну активність. Для багатьох здобувачів освіти дистанційні технології створюють умови для більш гнучкого планування навчальної діяльності, що сприяє зростанню відчуття автономії та контролю над власним навчанням.

Використання дистанційних технологій по-різному впливає на окремі види мотивації. Внутрішня мотивація посилюється за умови наявності змістовно насичених навчальних матеріалів, проблемних завдань і можливостей для творчої самореалізації. Студенти, які сприймають дистанційне навчання як ресурс для саморозвитку, демонструють вищий рівень навчально-пізнавальних і професійних мотивів.

Зовнішня мотивація в дистанційному середовищі підтримується через систему оцінювання, дедлайни, сертифікацію та соціальне визнання результатів навчальної діяльності. Проте її надмірна орієнтація без розвитку внутрішніх мотивів може знижувати глибину засвоєння знань і стійкість мотиваційної сфери.

Соціальні та комунікативні мотиви в умовах дистанційного навчання значною мірою залежать від якості онлайн-взаємодії. Використання групових проєктів, форумів і відеоконференцій сприяє збереженню відчуття приналежності до навчальної спільноти та підтримує соціальну складову мотивації.

Дистанційне навчання, попри значний освітній і технологічний потенціал, супроводжується низкою психологічних труднощів, які безпосередньо впливають на мотивацію здобувачів освіти. Зміна традиційних форм взаємодії, зростання частки самостійної роботи та опосередкований характер комунікації з викладачем трансформують звичні механізми навчальної мотивації. У таких умовах мотиваційна сфера студентів зазнає додаткового навантаження, що може призводити до зниження навчальної активності, втрати інтересу та формування негативного ставлення до дистанційного формату навчання.

Поряд із позитивним впливом дистанційні технології можуть створювати низку мотиваційних бар'єрів. До них належать технічні труднощі, перевантаження інформацією, недостатня структурованість навчального матеріалу та низький рівень цифрової компетентності окремих здобувачів освіти. Такі чинники здатні формувати негативне ставлення до дистанційного навчання, підвищувати рівень тривожності та знижувати навчальну мотивацію.

Особливо вразливими в цьому контексті є студенти з домінуванням мотивів уникнення та зовнішньої мотивації, для яких дистанційний формат може асоціюватися з підвищеною невизначеністю та відсутністю чітких орієнтирів.

Мотиваційні бар'єри у дистанційному навчанні доцільно розглядати як сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, які ускладнюють реалізацію навчальних мотивів, порушують саморегуляцію діяльності та знижують ефективність освітнього процесу (табл.1.4).

Дані наукових досліджень, узагальнені в таблиці 1.4, свідчать про багатофакторний характер мотиваційних бар'єрів у дистанційному навчанні. Організаційні труднощі посідають одне з провідних місць, оскільки нечітка структура навчального курсу та перевантаженість завданнями ускладнюють усвідомлення цілей навчальної діяльності, що негативно впливає на формування внутрішньої мотивації.

Таблиця 1.4

Мотиваційні бар'єри та труднощі здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання

Група бар'єрів	Зміст бар'єру	Психологічні прояви	Вплив на мотивацію
Організаційні	Нечітка структура курсу, надмірне навчальне навантаження, відсутність зрозумілих вимог	Дезорієнтація, зниження відповідальності, формальне ставлення до навчання	Ослаблення навчально-пізнавальних і професійних мотивів
Комунікативні	Обмежений зворотний зв'язок, дефіцит живого спілкування	Відчуття ізоляваності, зниження залученості	Зменшення соціальних і комунікативних мотивів
Мотиваційно-особистісні	Низька внутрішня мотивація, домінування мотивів уникнення	Прокрастинація, емоційне виснаження	Загальне зниження рівня навчальної мотивації
Технологічні	Технічні збої, низька цифрова компетентність	Роздратування, тривожність	Формування негативного ставлення до дистанційних технологій
Емоційно-вольові	Низький рівень саморегуляції, труднощі тайм-менеджменту	Втрата самоконтролю, швидка втомлюваність	Зниження стійкості та довготривалості мотивації

Комунікативні бар'єри пов'язані зі зменшенням безпосереднього соціального контакту, який традиційно виконує підтримувальну та стимулюючу функцію. Дефіцит емоційного зворотного зв'язку знижує рівень соціальних мотивів та послаблює відчуття належності до академічної спільноти.

Мотиваційно-особистісні труднощі виявляються у студентів із недостатньо сформованою навчальною автономією. Домінування зовнішніх мотивів або мотивів уникнення в умовах дистанційного навчання призводить до прокрастинації та поверхневого виконання навчальних завдань.

Технологічні бар'єри посилюють емоційну напругу та можуть формувати технофобічні або технопесимістичні установки, що безпосередньо знижує мотивацію до використання дистанційних технологій.

Окрему групу становлять емоційно-вольові труднощі, які проявляються у зниженні здатності до саморегуляції, планування та контролю власної діяльності. Вони особливо актуальні в умовах асинхронного навчання, де від студента вимагається високий рівень самодисципліни.

Отже, мотиваційні бар'єри та труднощі у дистанційному навчанні мають комплексний характер і зумовлені поєднанням організаційних, технологічних та особистісно-психологічних чинників. Їх наявність негативно впливає на рівень навчальної мотивації, знижує залученість студентів та ускладнює реалізацію мотиваційного потенціалу дистанційних технологій. Усвідомлення структури й змісту цих бар'єрів є необхідною передумовою для розроблення ефективних психолого-педагогічних заходів, спрямованих на підвищення мотивації здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання.

Результати аналізу наукових джерел свідчать про те, що дистанційні технології навчання мають багатовимірний вплив на мотивацію здобувачів освіти, який визначається особливостями їх організації, індивідуальними характеристиками студентів та рівнем сформованості мотиваційної сфери. За умови цілеспрямованого й психологічно обґрунтованого використання дистанційні технології здатні посилювати внутрішню мотивацію, підтримувати навчальну активність і сприяти підвищенню ефективності навчального процесу. Водночас ігнорування мотиваційних чинників може нівелювати потенціал дистанційного навчання та знижувати його результативність.

Висновки до 1 розділу

У першому розділі дослідження здійснено ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз проблеми мотивації навчальної діяльності здобувачів освіти в умовах використання дистанційних технологій. Опрацювання наукових джерел дозволило систематизувати основні підходи до розуміння мотивації, розкрити її структуру, види та психологічні механізми впливу на ефективність навчання, а також визначити специфіку мотиваційних процесів у сучасному цифровому освітньому середовищі.

У ході аналізу було уточнено зміст поняття дистанційного навчання як складного освітнього феномена, що поєднує технологічні, педагогічні та психологічні компоненти. Встановлено, що еволюція технологій дистанційного навчання супроводжується зміною форм взаємодії між суб'єктами освітнього процесу, зростанням ролі цифрових платформ і підвищенням вимог до самостійності та відповідальності здобувачів освіти. Це зумовлює необхідність переосмислення традиційних уявлень про навчальну мотивацію та умови її формування.

Теоретичний аналіз основних психологічних теорій мотивації засвідчив відсутність універсального підходу до пояснення мотиваційних процесів у навчальній діяльності. Водночас більшість сучасних концепцій сходяться на розумінні мотивації як багатовимірного утворення, що інтегрує потребнісно-ціннісні, когнітивні, емоційні та вольові компоненти. Особливе значення для освітнього контексту має розмежування внутрішньої та зовнішньої мотивації, оскільки саме їх співвідношення визначає стійкість навчальної активності та глибину засвоєння знань.

Було проаналізовано види та структуру мотивації навчальної діяльності, що дало змогу виокремити навчально-пізнавальні, професійні, соціальні, комунікативні мотиви, мотиви досягнення та уникнення. Обґрунтовано, що домінування внутрішніх, змістовно насичених мотивів є передумовою високої ефективності навчання, тоді як переважання зовнішніх

стимулів і мотивів уникнення обмежує можливості особистісного та професійного розвитку здобувачів освіти.

Розкриття взаємозв'язку мотивації з ефективністю навчання дозволило встановити, що мотивація виступає системоутворювальним чинником навчальної діяльності, який визначає не лише академічні результати, а й рівень залученості, саморегуляції та психологічного благополуччя студентів. Високомотивовані здобувачі освіти демонструють більшу активність, наполегливість і здатність до осмисленого засвоєння навчального матеріалу.

Особливу увагу приділено аналізу впливу дистанційних технологій на мотивацію здобувачів освіти. Встановлено, що дистанційне навчання має як значний мотиваційний потенціал, так і низку психологічних ризиків. За умови педагогічно й психологічно обґрунтованої організації дистанційні технології сприяють розвитку автономії, внутрішньої мотивації та навчально-пізнавального інтересу. Водночас недостатня структурованість навчального процесу, дефіцит зворотного зв'язку та технічні труднощі можуть формувати мотиваційні бар'єри та знижувати навчальну активність.

Аналіз наукових статей, присвячених феномену мотивації в навчальній діяльності, засвідчив актуальність проблеми та її активне дослідження в сучасній психології освіти. Разом із тим виявлено недостатню кількість комплексних емпіричних досліджень, спрямованих на вивчення взаємозв'язку ставлення до дистанційних технологій і навчальної мотивації здобувачів вищої освіти, що обумовлює наукову новизну та практичну значущість обраної теми.

Таким чином, теоретичний аналіз, здійснений у першому розділі, створив концептуальне підґрунтя для проведення емпіричного дослідження впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА МОТИВАЦІЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

2.1. Організація та методика емпіричного дослідження

Сучасний етап розвитку освіти характеризується інтенсивною цифровізацією навчального процесу, що зумовлює активне впровадження технологій дистанційного навчання у закладах різних рівнів освіти. Поширення онлайн-платформ, систем управління навчанням, відеоконференційних сервісів, інтерактивних цифрових ресурсів докорінно змінює традиційну модель освітньої взаємодії, трансформуючи роль викладача, формат навчальної діяльності та психологічні умови засвоєння знань. У таких умовах особливої актуальності набуває питання збереження та розвитку навчальної мотивації здобувачів освіти як ключового психологічного чинника ефективності навчання.

Навчальна мотивація виступає системоутворювальним компонентом освітньої діяльності, що визначає спрямованість, інтенсивність та стійкість пізнавальної активності особистості. Саме мотиваційна сфера значною мірою зумовлює готовність здобувачів освіти до самостійної роботи, відповідальність за результати навчання, здатність долати труднощі та залученість у навчальний процес. В умовах дистанційного навчання, де безпосередній міжособистісний контакт мінімізується, а контроль з боку викладача опосередковується цифровими засобами, роль внутрішньої мотивації істотно зростає.

Разом із тим технології дистанційного навчання мають амбівалентний психологічний вплив на мотиваційну сферу здобувачів освіти. З одного боку, вони розширюють можливості індивідуалізації навчання, забезпечують

гнучкість освітнього процесу, доступ до різноманітних інформаційних ресурсів, сприяють розвитку автономії та саморегуляції. З іншого боку, дистанційний формат може супроводжуватися зниженням емоційної залученості, дефіцитом соціальної взаємодії, перевантаженням інформацією, зростанням прокрастинації та формуванням зовнішньо зумовленої, ситуативної мотивації.

Особливої значущості зазначена проблематика набуває в умовах тривалого або вимушеного використання дистанційного навчання, коли цифрові технології перестають бути допоміжним засобом і стають основною формою організації освітнього процесу. У таких обставинах виникає потреба у науково обґрунтованому аналізі психологічних механізмів впливу дистанційних технологій на структуру, рівень і тип навчальної мотивації здобувачів освіти, а також у виявленні чинників, що підсилюють або, навпаки, знижують мотиваційний потенціал дистанційного навчання.

Незважаючи на значну кількість теоретичних напрацювань, присвячених цифровізації освіти та мотивації навчальної діяльності, у науковому просторі зберігається дефіцит цілісних емпіричних досліджень, спрямованих на вивчення саме психологічного впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти з урахуванням їх суб'єктивного досвіду, рівня саморегуляції, особливостей організації онлайн-навчання та інтенсивності використання цифрових інструментів. Це зумовлює необхідність проведення спеціального емпіричного дослідження, результати якого можуть стати підґрунтям для оптимізації дистанційного освітнього середовища з позицій психологічної ефективності.

Проблема емпіричного дослідження полягає у наявності суперечності між широким упровадженням технологій дистанційного навчання в освітню практику та недостатньою емпірично підтвердженою інформацією щодо їх психологічного впливу на мотивацію здобувачів освіти.

З одного боку, дистанційні освітні технології активно декларуються як інструмент підвищення доступності, гнучкості та індивідуалізації навчання. З іншого боку, в реальних умовах навчальної діяльності спостерігаються різноспрямовані мотиваційні ефекти: у частини здобувачів освіти підвищується пізнавальний інтерес і автономність, тоді як у інших – знижується навчальна активність, формується зовнішня або формальна мотивація, зростає емоційне виснаження та байдужість до результатів навчання.

У зв'язку з цим постає наукова проблема виявлення характеру, напрямів та психологічних механізмів впливу технологій дистанційного навчання на навчальну мотивацію здобувачів освіти, а також визначення умов, за яких дистанційне навчання сприяє розвитку внутрішньої мотивації, або, навпаки, призводить до її зниження. Розв'язання цієї проблеми потребує системного емпіричного аналізу взаємозв'язків між особливостями використання дистанційних технологій та показниками мотиваційної сфери здобувачів освіти.

Об'єктом дослідження є мотивація здобувачів освіти.

Предмет дослідження – психологічний вплив технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти.

Мета дослідження полягає у проведенні комплексного психологічного аналізу впливу дистанційних освітніх технологій на мотиваційні показники студентів, а також у формулюванні рекомендацій щодо підвищення ефективності навчального процесу в онлайн-середовищі.

Гіпотеза дослідження : передбачається, що використання технологій дистанційного навчання має істотний психологічний вплив на мотивацію здобувачів освіти, а саме: якісно організоване дистанційне навчання, яке ґрунтується на інтерактивності, доступності зворотного зв'язку, можливостях саморегуляції та персоналізації навчального процесу, сприяє підвищенню внутрішньої навчальної мотивації здобувачів освіти, тоді як формалізоване використання цифрових технологій без урахування психологічних потреб

студентів призводить до зниження мотивації, навчальної залученості та емоційної зацікавленості.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішено такі завдання:

1. Проаналізувати теоретичні концепції дистанційного навчання та сучасні технології, що використовуються в освітньому процесі.
2. Емпірично визначити вплив технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти та визначити фактори, що впливають на її формування.
3. Дослідити взаємозв'язок між використанням конкретних дистанційних технологій та рівнем мотивації студентів.
4. Розробити практичні рекомендації щодо підвищення мотиваційного потенціалу дистанційного навчання.

Емпіричне дослідження впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти здійснювалося поетапно та ґрунтувалося на принципах системності, наукової обґрунтованості, етичності та репрезентативності отриманих даних. Логіка організації дослідження передбачала послідовне проходження підготовчого, основного та аналітико-інтерпретаційного етапів, кожен з яких мав власні завдання, методи та очікувані результати.

1. Підготовчий етап емпіричного дослідження.

Підготовчий етап був спрямований на створення методологічних та організаційних передумов для проведення емпіричного дослідження. На цьому етапі здійснювалося уточнення мети, завдань і гіпотези дослідження, а також визначення емпіричних показників навчальної мотивації та психологічного ставлення здобувачів освіти до технологій дистанційного навчання.

Важливим завданням підготовчого етапу стало обґрунтування вибору емпіричних методів дослідження, адекватних предмету та меті роботи. Було відібрано комплекс методик, що дозволяє всебічно охарактеризувати як суб'єктивне ставлення здобувачів освіти до цифрових освітніх технологій,

так і рівень та структуру їх навчальної мотивації в умовах дистанційного навчання. Також на цьому етапі визначалися критерії добору вибірки, забезпечувалася добровільна участь респондентів та дотримання етичних норм психологічного дослідження, зокрема анонімність та конфіденційність отриманих результатів.

2. Основний етап емпіричного дослідження.

Основний етап емпіричного дослідження був спрямований на безпосередній збір первинних емпіричних даних із використанням комплексу анкетних та психодіагностичних методів. З метою отримання цілісної інформації про особливості дистанційного навчання та його мотиваційний вплив було застосовано поєднання анкетного опитування та стандартизованого психодіагностичного тестування.

3. Аналітико-інтерпретаційний етап емпіричного дослідження.

На аналітико-інтерпретаційному етапі здійснювалася обробка, систематизація та узагальнення отриманих емпіричних даних. Було проведено кількісний та якісний аналіз результатів анкетування і психодіагностичного тестування, що дозволило виявити закономірності та тенденції впливу технологій дистанційного навчання на навчальну мотивацію здобувачів освіти.

Особлива увага приділялася інтерпретації взаємозв'язків між показниками ставлення до дистанційних технологій, особливостями організації онлайн-навчання та рівнем навчальної мотивації. На основі отриманих результатів формувалися висновки щодо підтвердження або спростування гіпотези дослідження, а також визначалися психологічні умови підвищення мотиваційного потенціалу дистанційного навчання.

4. Заключний (узагальнюючий) етап емпіричного дослідження.

Заключний, або узагальнюючий, етап емпіричного дослідження був спрямований на інтеграцію отриманих результатів, формулювання науково обґрунтованих висновків та визначення практичних і теоретичних імплікацій проведеного дослідження. На цьому етапі здійснювалося системне

узагальнення результатів анкетного опитування та психодіагностичного тестування з урахуванням поставленої мети, завдань і гіпотези дослідження.

У процесі узагальнення емпіричних даних було здійснено порівняльний аналіз показників навчальної мотивації здобувачів освіти та їх ставлення до технологій дистанційного навчання, що дало змогу виявити стійкі тенденції та типові психологічні профілі мотиваційного реагування на дистанційний формат освіти. Особливу увагу було приділено визначенню груп здобувачів освіти з різним рівнем мотиваційної залученості та різними установками щодо використання цифрових освітніх технологій.

На заключному етапі також було здійснено узагальнення результатів у контексті сучасних психологічних підходів до мотивації навчальної діяльності. Це дозволило співвіднести отримані емпіричні дані з теоретичними положеннями психології мотивації, дистанційного навчання та саморегульованої навчальної діяльності, а також визначити психологічні умови, за яких технології дистанційного навчання мають позитивний або негативний вплив на мотиваційну сферу здобувачів освіти.

Важливим завданням узагальнюючого етапу стало формулювання практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення мотиваційного потенціалу дистанційного навчання. На основі отриманих результатів було визначено напрями оптимізації організації дистанційного освітнього процесу, зокрема щодо посилення інтерактивності навчання, підтримки внутрішньої мотивації здобувачів освіти та зниження психологічних бар'єрів, пов'язаних із використанням цифрових технологій.

Завершальним елементом заключного етапу стало оформлення загальних висновків емпіричного дослідження та визначення перспектив подальших наукових розвідок у зазначеній проблематиці. Було окреслено обмеження проведеного дослідження та можливі напрями його продовження, зокрема у контексті вивчення довготривалих мотиваційних ефектів дистанційного навчання та індивідуально-психологічних чинників його ефективності.

Операціоналізація базових понять є необхідним етапом емпіричного дослідження, що забезпечує перехід від теоретичних конструктів до їх конкретних, вимірюваних показників. У межах даного дослідження операціоналізація спрямована на визначення емпіричних індикаторів впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти та забезпечення відповідності між теоретичними положеннями і використаними психодіагностичними інструментами.

1. Технології дистанційного навчання.

У теоретичному вимірі технології дистанційного навчання розглядаються як сукупність цифрових інструментів, платформ і організаційних рішень, що забезпечують реалізацію освітнього процесу в умовах опосередкованої взаємодії між викладачем і здобувачем освіти. Для цілей емпіричного дослідження дане поняття було операціоналізоване через систему суб'єктивних оцінок здобувачів освіти, які відображають психологічні та організаційні характеристики дистанційного навчання.

Емпіричними показниками цього конструкта виступили:

- ставлення до цифрових технологій як засобу навчальної діяльності;
- рівень психологічної прийнятності та довіри до технологій;
- оцінка зручності, доступності та зрозумілості дистанційного освітнього середовища;
- суб'єктивна оцінка якості взаємодії з викладачем в онлайн-форматі;
- сприйняття ефективності дистанційного навчання.

Зазначені показники вимірювалися за допомогою опитувальника ставлення до технологій та анкети для здобувачів освіти щодо організації дистанційного навчання, що дозволило кількісно зафіксувати особливості сприйняття дистанційних технологій.

2. Ставлення здобувачів освіти до технологій дистанційного навчання.

Ставлення до технологій дистанційного навчання у межах дослідження розуміється як інтегративне психологічне утворення, що включає

когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти і відображає суб'єктивну оцінку здобувачами освіти цифрового освітнього середовища.

Операціоналізація цього поняття здійснювалася через такі емпіричні індикатори: технофілія, технораціоналізм, технофобія, технопесимізм.

Технофілія у контексті дистанційного навчання визначається як стійка позитивна психологічна установка особистості на використання цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній діяльності. Вона проявляється у високому рівні зацікавленості технологічними інноваціями, емоційній відкритості до цифрового освітнього середовища та готовності активно інтегрувати технологічні інструменти в процес здобуття освіти.

Для здобувачів освіти з вираженою технофілією характерним є сприйняття дистанційного навчання як ресурсу для підвищення ефективності, автономності та індивідуалізації навчання. Технології у цьому випадку виступають мотиваційним чинником, що стимулює пізнавальну активність і підтримує внутрішню навчальну мотивацію.

Технораціоналізм розглядається як зважена, інструментально орієнтована позиція щодо використання технологій у дистанційному навчанні, за якої цифрові засоби оцінюються насамперед з позицій їх доцільності, функціональної ефективності та відповідності освітнім цілям. Особи з технораціоналістичною установкою не надають технологіям самоцінного значення, але визнають їх як важливий інструмент організації навчального процесу.

У межах дистанційного навчання технораціоналізм проявляється у прагматичному ставленні до цифрових платформ і сервісів, критичній оцінці їх переваг і обмежень, а також у готовності використовувати технології за умови їх реальної користі для навчальних результатів. Така установка сприяє стабільній, але помірно вираженій навчальній мотивації.

Технофобія у дистанційному навчанні визначається як негативна психологічна установка, що характеризується емоційним напруженням, тривожністю або униканням використання цифрових технологій у навчальній

діяльності. Вона може бути зумовлена низькою цифровою компетентністю, попереднім негативним досвідом або страхом втрати контролю над навчальним процесом.

Для здобувачів освіти з проявами технофобії дистанційне навчання часто асоціюється з перевантаженням, зниженням упевненості у власних можливостях та зменшенням мотиваційної залученості. Технології у цьому випадку виступають не ресурсом, а психологічним бар'єром, що ускладнює реалізацію навчальної діяльності.

Технопесимізм трактується як критично-негативне світоглядне ставлення до ролі технологій у дистанційному навчанні, яке ґрунтується на переконанні щодо їх потенційно деструктивного впливу на якість освіти та психологічний розвиток особистості. На відміну від технофобії, технопесимізм не обов'язково супроводжується страхом або униканням технологій, а радше відображає усвідомлену недовіру до їх освітньої цінності.

У контексті дистанційного навчання технопесимізм проявляється у переконанні, що цифрові технології знижують глибину засвоєння знань, обмежують живу міжособистісну взаємодію та негативно впливають на мотивацію здобувачів освіти. Така установка може сприяти формуванню формального ставлення до навчання та домінуванню зовнішньої мотивації.

Вимірювання зазначених показників здійснювалося за допомогою шкал опитувальника, що дозволило визначити індивідуальні відмінності у ставленні до дистанційних освітніх технологій.

3. Навчальна мотивація здобувачів освіти.

Навчальна діяльність здобувачів вищої освіти є складним психологічним процесом, що зумовлюється системою різнорівневих мотивів, які визначають спрямованість, інтенсивність та стійкість освітньої активності. Мотиваційна структура навчальної діяльності формується під впливом індивідуально-психологічних особливостей, соціального контексту та специфіки організації освітнього процесу.

Навчальна мотивація здобувачів освіти у теоретичному аспекті розглядається як багатовимірна система внутрішніх і зовнішніх спонукань, що визначають спрямованість, інтенсивність та стійкість навчальної діяльності. В умовах дистанційного навчання мотиваційна сфера набуває особливої значущості, оскільки значною мірою визначає рівень самостійності та залученості здобувачів освіти.

Для цілей емпіричного дослідження навчальна мотивація була операціоналізована через такі показники:

Комунікативні мотиви.

Комунікативні мотиви пов'язані з потребою здобувачів вищої освіти у міжособистісній взаємодії в процесі навчання. Вони проявляються у прагненні до спілкування з викладачами та одногрупниками, обміну думками, спільного розв'язання навчальних завдань і належності до академічної спільноти. Для здобувачів, у яких домінують комунікативні мотиви, навчання виступає не лише джерелом знань, а й соціальним простором самоствердження та взаємної підтримки. У дистанційному форматі такі мотиви можуть як посилюватися завдяки розширенню комунікаційних можливостей, так і знижуватися через дефіцит живої взаємодії.

Мотиви уникнення.

Мотиви уникнення характеризують спрямованість навчальної діяльності на запобігання негативним наслідкам, таким як незадовільні оцінки, критика з боку викладачів, осуд з боку батьків або академічна неуспішність. У цьому випадку навчання здійснюється не стільки заради досягнення позитивних результатів, скільки з метою уникнення покарання або неприємних переживань. Домінування мотивів уникнення може призводити до формального засвоєння знань, підвищеного рівня тривожності та зниження внутрішньої мотивації, особливо в умовах дистанційного навчання, де самоконтроль відіграє ключову роль.

Мотиви престижу.

Мотиви престижу пов'язані з прагненням здобувачів вищої освіти до соціального визнання, високого статусу та позитивної оцінки з боку значущого оточення. Навчальна діяльність у цьому випадку розглядається як засіб підвищення власного іміджу, досягнення авторитету серед однолітків або підтвердження власної компетентності. Мотиви престижу можуть стимулювати високу академічну активність, однак їх домінування часто зумовлює орієнтацію на зовнішні показники успішності, а не на глибоке засвоєння знань.

Професійні мотиви.

Професійні мотиви відображають усвідомлений зв'язок навчальної діяльності з майбутньою професійною реалізацією. Вони проявляються у прагненні здобувачів вищої освіти оволодіти знаннями, уміннями та компетентностями, необхідними для успішної професійної діяльності. Домінування професійних мотивів сприяє цілеспрямованому навчанню, високому рівню відповідальності та готовності до самостійного опрацювання навчального матеріалу. У дистанційному навчанні такі мотиви часто підтримуються можливістю застосування практично орієнтованих цифрових ресурсів.

Мотиви творчої самореалізації.

Мотиви творчої самореалізації пов'язані з потребою здобувачів вищої освіти у самовираженні, розвитку індивідуального потенціалу та пошуку нестандартних шляхів розв'язання навчальних завдань. Навчання у цьому випадку сприймається як простір для реалізації власних ідей, ініціативи та креативності. Такі мотиви сприяють високому рівню внутрішньої мотивації, глибокій залученості та задоволенню від навчального процесу, особливо за умов використання інтерактивних та проєктних форм дистанційного навчання.

Навчально-пізнавальні мотиви.

Навчально-пізнавальні мотиви ґрунтуються на інтересі до змісту навчальної діяльності та прагненні до пізнання нового. Вони відображають внутрішню потребу у розширенні знань, розумінні закономірностей та інтелектуальному розвитку. Домінування навчально-пізнавальних мотивів забезпечує стійку мотивацію до навчання, незалежну від зовнішніх стимулів, та сприяє формуванню глибоких і системних знань.

Соціальні мотиви.

Соціальні мотиви пов'язані з усвідомленням суспільної значущості освіти та відповідальності перед соціальним оточенням. Вони проявляються у прагненні здобувачів вищої освіти відповідати очікуванням сім'ї, суспільства або професійної спільноти, а також у бажанні зробити внесок у соціальний розвиток. Соціальні мотиви можуть підтримувати навчальну активність, проте їх ефективність значною мірою залежить від поєднання з внутрішніми пізнавальними та професійними мотивами.

Зазначені показники вимірювалися за допомогою методики діагностики навчальної мотивації студентів А. Реана, що дозволило кількісно оцінити структуру та рівень мотивації в умовах дистанційного навчання.

4. Вплив технологій дистанційного навчання на мотивацію

Вплив технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти у межах даного дослідження операціоналізується як система статистично значущих взаємозв'язків між показниками ставлення до дистанційних технологій, особливостями організації онлайн-навчання та параметрами навчальної мотивації.

Емпіричними індикаторами впливу виступили: кореляційні зв'язки між оцінками дистанційного навчання та рівнем навчальної мотивації; відмінності у мотиваційних показниках здобувачів освіти з різним ставленням до цифрових технологій.

Таким чином, здійснена операціоналізація базових понять забезпечує логічну та методологічну цілісність емпіричного дослідження, дозволяючи

перейти від теоретичних положень до їх практичного вимірювання та науково обґрунтованої інтерпретації результатів.

Методологічною основою дослідження виступають сучасні психологічні теорії мотивації та навчання, теорії дистанційної освіти, а також підходи, що враховують вплив інформаційних технологій на психологічний стан особистості.

Для досягнення мети дослідження та перевірки висунутої гіпотези у роботі було використано комплекс взаємодоповнювальних методів :

1. Теоретичні методи дослідження : аналіз та узагальнення наукової літератури, порівняльний аналіз, структурно-логічний аналіз, індукція та дедукція.

2. Емпіричні методи дослідження : анкетне опитування за анкетами : Опитувальник ставлення до технологій, Анкета для здобувачів освіти щодо організації дистанційного навчання (розроблено автором), психодіагностичне тестування за методикою: Методика для діагностики навчальної мотивації студентів (А. Реан) https://www.eztests.xyz/tests/personality_badmaeva/.

3. Математико-статистичні методи дослідження: методи описової статистики, кореляційний аналіз, табличний та графічний аналізи.

Опис методик дослідження.

Анкетне опитування використовувалося як метод дослідження суб'єктивного ставлення здобувачів освіти до технологій дистанційного навчання та особливостей організації освітнього процесу в онлайн-форматі.

Першим інструментом анкетування став опитувальник ставлення до технологій. Застосування цієї методики дало змогу виявити емоційно-оцінне ставлення респондентів до цифрових технологій, рівень їх психологічної прийнятності, довіри та готовності використовувати технології дистанційного навчання у навчальній діяльності. Отримані результати дозволили визначити, наскільки дистанційні технології сприймаються здобувачами освіти як ресурс розвитку або як джерело психологічного напруження та дискомфорту.

Другим інструментом анкетного опитування стала анкета для здобувачів освіти щодо організації дистанційного навчання, спрямована на вивчення особливостей освітнього середовища в умовах дистанційного формату. Анкета дозволила зібрати дані про технічні умови навчання, доступність навчальних матеріалів, зрозумілість організації занять, рівень взаємодії з викладачами та суб'єктивну оцінку ефективності дистанційного навчання. Ці показники розглядалися як зовнішні чинники, що можуть впливати на формування та динаміку навчальної мотивації.

Психодіагностичне тестування.

З метою дослідження мотиваційної сфери здобувачів освіти було проведено психодіагностичне тестування за методикою діагностики навчальної мотивації студентів А. Реана. Зазначена методика дозволяє визначити співвідношення внутрішньої та зовнішньої мотивації, рівень орієнтації на процес навчання або на результат, а також домінування мотивів досягнення успіху чи уникнення невдач.

Використання цієї методики дало змогу кількісно оцінити рівень навчальної мотивації здобувачів освіти та проаналізувати її зв'язок із ставленням до дистанційних технологій і особливостями організації онлайн-навчання. Отримані дані стали основою для подальшого порівняльного та кореляційного аналізу.

З метою забезпечення наукової обґрунтованості та достовірності результатів емпіричного дослідження впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти було застосовано комплекс методів математико-статистичної обробки даних. Використання статистичних методів дозволило здійснити кількісний аналіз отриманих емпіричних показників, виявити закономірності та взаємозв'язки між досліджуваними змінними, а також перевірити висунуті гіпотези.

Описова статистика.

На початковому етапі статистичного аналізу було використано методи описової статистики, що дали змогу узагальнити первинні емпіричні дані та охарактеризувати загальні тенденції у вибірці. Зокрема, було обчислено показники середнього арифметичного, медіани, стандартного відхилення, мінімальних і максимальних значень, що дозволило оцінити рівень та варіативність показників навчальної мотивації й ставлення здобувачів освіти до технологій дистанційного навчання.

Описова статистика слугувала основою для подальшого вибору методів інферентного аналізу та забезпечила первинне уявлення про структуру емпіричних даних.

Кореляційний аналіз.

Для виявлення взаємозв'язків між показниками ставлення до технологій дистанційного навчання, особливостями організації онлайн-освітнього процесу та рівнем навчальної мотивації було застосовано кореляційний аналіз. Він дозволив оцінити напрям і тісноту зв'язків між змінними та визначити, які аспекти дистанційного навчання найбільшою мірою пов'язані з мотиваційними характеристиками здобувачів освіти.

Результати кореляційного аналізу стали підґрунтям для інтерпретації психологічного впливу дистанційних технологій на мотиваційну сферу та підтвердження або спростування гіпотези дослідження.

Для проведення статистичних розрахунків і обробки емпіричних даних використовувалися сучасні програмні засоби, що забезпечують точність, надійність та зручність аналізу.

Статистичний пакет SPSS.

SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) є спеціалізованим програмним середовищем для обробки та аналізу емпіричних даних у соціальних і психологічних дослідженнях. У межах даного дослідження SPSS використовувався як основний інструмент для поглибленої математико-

статистичної обробки результатів анкетного опитування та психодіагностичного тестування.

Використання SPSS у дослідженні дало змогу систематизувати емпіричні дані, перевірити статистичні припущення, визначити рівень статистичної значущості виявлених зв'язків і відмінностей, а також інтерпретувати отримані результати відповідно до поставлених наукових завдань. Інтерфейс програми та можливість подання результатів у табличній і графічній формах сприяли зручності аналізу та наочності представлення даних.

Microsoft Excel використовувався в дослідженні як універсальний табличний процесор для первинної обробки, систематизації та візуалізації емпіричних даних. На етапі підготовки даних Excel застосовувався для кодування відповідей респондентів, формування електронної бази даних, попереднього підрахунку індивідуальних і групових показників, а також перевірки коректності введеної інформації.

Функціональні можливості Excel дозволяють швидко здійснювати базові статистичні обчислення, групування даних, фільтрацію та сортування інформації, що є важливим для організації та контролю якості емпіричних матеріалів. Крім того, засоби графічної візуалізації Excel були використані для побудови діаграм і графіків, які наочно відображають розподіл показників та порівняльні характеристики досліджуваних змінних.

Поєднання Excel і SPSS у межах дослідження забезпечило послідовність і методичну коректність статистичної обробки даних: Excel використовувався для підготовки та попереднього аналізу інформації, тоді як SPSS – для проведення поглибленого статистичного аналізу та інтерпретації результатів.

Емпірична база та вибірка дослідження.

Емпіричне дослідження впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти було проведене протягом січня–березня 2026 року м. Запоріжжя. Обрання зазначеного закладу вищої освіти як емпіричної

бази зумовлене активним використанням у ньому технологій дистанційного навчання, наявністю розвиненого цифрового освітнього середовища та досвідом організації навчального процесу в онлайн- і змішаному форматах.

Дослідження проводилося в реальних умовах освітнього процесу на базі Національного університету «Запорізька політехніка», що забезпечило екологічну валідність отриманих результатів і дозволило проаналізувати мотиваційні особливості здобувачів освіти в контексті їх повсякденної навчальної діяльності.

Вибірку дослідження склали 86 здобувачів вищої освіти. До вибірки увійшли студенти першого та другого рівнів вищої освіти, що дало змогу врахувати особливості мотиваційної сфери здобувачів освіти на різних етапах професійного становлення (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Загальна характеристика вибірки

Показник	Категорія	Кількість осіб	Частка, %
Загальна кількість респондентів		86	100
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)	58	67,4
	Другий (магістерський)	28	32,6
Вікова група	18–19 років	24	27,9
	20–21 рік	31	36,0
	22–24 роки	31	36,0
Форма навчання	Дистанційна	86	100

У таблиці 2.1 представлено загальну характеристику та структуру вибірки емпіричного дослідження, що дозволяє комплексно оцінити соціально-демографічні та освітні параметри респондентів. Загальна кількість учасників дослідження становить 86 здобувачів вищої освіти, що забезпечує достатній обсяг вибірки для проведення кореляційного та порівняльного статистичного аналізу.

Аналіз структури вибірки за рівнем освіти свідчить про переважання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які становлять 67,4% вибірки. Частка студентів другого (магістерського) рівня складає

32,6%, що дозволяє врахувати мотиваційні особливості здобувачів освіти на різних етапах професійного становлення та академічної соціалізації.

За віковими характеристиками респонденти перебували у межах 18–24 років, що відповідає типовому віковому діапазону студентської молоді та є репрезентативним для дослідження навчальної мотивації у закладах вищої освіти. Такий віковий склад вибірки дозволив дослідити особливості мотиваційного реагування на дистанційне навчання в період активного формування професійної ідентичності та розвитку саморегуляції навчальної діяльності. Найбільш чисельними є вікові групи 20–21 рік та 22–24 роки (по 36,0%), що свідчить про відносну вікову збалансованість вибірки та створює умови для аналізу мотиваційних особливостей у межах ранньої дорослості. Частка студентів віком 18–19 років становить 27,9%, що відображає участь здобувачів освіти початкового етапу навчання у закладі вищої освіти.

Усі респонденти навчаються на факультеті соціальних наук, що забезпечує однорідність вибірки за професійно-освітнім профілем та підвищує внутрішню валідність дослідження. Крім того, всі учасники дослідження здобувають освіту в умовах дистанційної або змішаної форми навчання, що є принципово важливим для аналізу впливу технологій дистанційного навчання на мотиваційну сферу.

Добір респондентів здійснювався за принципом доступної вибірки з урахуванням добровільної згоди на участь у дослідженні. Усі учасники були поінформовані про мету дослідження, анонімність участі та конфіденційність отриманих результатів, що відповідало етичним нормам проведення психологічних досліджень.

Сформована вибірка дозволяє отримати валідні емпіричні дані щодо особливостей впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів вищої освіти соціально-гуманітарного профілю. Водночас результати дослідження інтерпретуються в межах обраної вибірки та не претендують на повну генералізацію на всі категорії здобувачів вищої освіти,

що було враховано під час формулювання висновків та визначення перспектив подальших досліджень.

Таким чином, представлена структура вибірки є достатньо репрезентативною для досягнення мети дослідження, дозволяє виявити загальні тенденції та індивідуальні відмінності у навчальній мотивації здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання, а також забезпечує наукову обґрунтованість подальших статистичних висновків.

2.2. Аналіз та інтерпретація даних емпіричного дослідження

На початку емпіричного дослідження для виявлення відношення студентів до дистанційних технологій навчання нами було проведене анкетне опитування студентів за методикою : Опитувальник ставлення до технологій (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз результатів діагностики відношення студентів до дистанційних технологій навчання за методикою : Опитувальник ставлення до технологій (n=86)

Шкала	Мін	Мак	Середнє (M)	Стандартне відхилення (SD)	Інтерпретація
Технофілія	18	30	24,6	3,2	Позитивне ставлення до технологій; схильність активно використовувати цифрові інструменти у навчанні
Технорационалізм	12	28	20,3	4,1	Зважене та практичне ставлення до технологій; оцінка їхньої ефективності й користі
Технофобія	8	24	14,8	3,5	Помірний рівень тривожності та негативного ставлення до технологій
Технопесимізм	6	22	12,4	3,0	Схильність до критичного сприйняття дистанційного навчання та недовіра до його ефективності

Представлені в табл. 2.2 результати описової статистики свідчать про переважання позитивного ставлення студентів до дистанційних технологій

навчання. Так, середній бал за шкалою технофілії становив 24,6, що вказує на високу зацікавленість здобувачів у використанні цифрових інструментів та інтеграції технологій у навчальний процес. Це свідчить про те, що значна частина студентів відчуває комфорт та мотиваційне підкріплення при роботі з дистанційними платформами (рис. 2.1).

Рис.2.1 Відношення студентів до дистанційних технологій навчання

Середній показник за шкалою технораціоналізму дорівнює 20,3, що свідчить про прагматичне і зважене ставлення до технологій. Студенти оцінюють їхню ефективність та практичну користь у навчанні, не надаючи цифровим інструментам самоцінності, але активно застосовуючи їх у випадках реальної необхідності. Така позиція є стабільною і формує основу для свідомого використання дистанційних технологій у професійній діяльності.

Шкали технофобії та технопесимізму показали помірні значення, відповідно 14,8 та 12,4. Це свідчить про наявність у частини студентів певного рівня тривожності, небажання або скепсису щодо дистанційного навчання. Проте ці показники не є критичними, що означає відсутність масового негативного ставлення до технологій у вибірці. Помірний рівень технофобії і технопесимізму може бути зумовлений індивідуальними психологічними бар'єрами, недостатнім досвідом користування дистанційними платформами або потребою у додатковій технічній підтримці.

В результаті аналізу результатів діагностики нами було виявлено тенденції щодо відношення студентів до технологій дистанційного навчання.

Позитивна мотиваційна установка до технологій у вибірці студентів домінує: більшість студентів демонструють високу технофілію та

технорационалізм, що є сприятливим фактором для підвищення ефективності дистанційного навчання.

Помірний скепсис присутній у незначної частини студентів: технофобія і технопесимізм не домінують, але вказують на наявність психологічних бар'єрів, які можуть стримувати активну мотиваційну залученість.

Баланс між позитивними та критичними установками створює потенціал для розвитку критичного мислення: студенти оцінюють технології як корисний інструмент, але зважено оцінюють їхню ефективність.

На основі проведеного описового аналізу можна зробити висновок, що здобувачі вищої освіти факультету соціальних наук переважно позитивно сприймають технології дистанційного навчання, проявляючи високу технофілію та прагматичний технорационалізм. Помірний рівень технофобії та технопесимізму вказує на необхідність психологічної підтримки та адаптації освітніх платформ для повного залучення всіх студентів. Загальна тенденція свідчить про позитивний вплив дистанційних технологій на мотиваційне ставлення до навчальної діяльності, що підтверджує актуальність подальшого аналізу кореляційних зв'язків між ставленням до технологій і навчальною мотивацією студентів.

Для оцінки ефективності організації дистанційного навчання та сприйняття його як мотиваційного чинника було проведено анкетне опитування серед 86 здобувачів вищої освіти. Анкета була структурована за трьома блоками: організація навчального процесу, якість технологій дистанційного навчання та вплив на мотивацію студентів.

Метою аналізу було виявлення загальних тенденцій у сприйнятті дистанційного навчання, визначення сильних та слабких сторін організації онлайн-навчання, а також оцінка впливу дистанційних технологій на мотиваційний потенціал студентів. Дані, зібрані за допомогою анкети, були оброблені з використанням описової статистики: середнього значення (M), стандартного відхилення (SD), мінімальних та максимальних показників для кожного показника (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Оцінка організації дистанційного навчання в ВНЗ студентами (n = 86)

Показник	Мін	Мах	Середнє (М)	SD	Інтерпретація
Регулярність онлайн-занять	1	5	4,1	0,8	Заняття проводяться переважно регулярно
Чіткість інструкцій викладачів	1	5	3,8	0,9	Інструкції здебільшого зрозумілі, але можливі покращення
Зручність розкладу занять	1	5	3,5	0,9	Розклад досить зручний, але існують деякі складнощі для частини студентів
Доступність навчальних матеріалів	1	5	4,2	0,7	Матеріали загалом легко доступні та зрозумілі

Результати анкетного опитування свідчать про те, що студенти оцінюють організацію дистанційного навчання як достатньо ефективну та зручну, при цьому найбільш позитивно відзначається доступність навчальних матеріалів (М = 4,2). Регулярність онлайн-занять також отримала високі оцінки (М = 4,1), що свідчить про стабільну організацію навчального процесу викладачами.

Найбільшою проблемою виявилася зручність розкладу (М = 3,5), що свідчить про потребу більш гнучкого планування занять для частини студентів. Чіткість інструкцій отримала середнє значення 3,8, що вказує на переважну зрозумілість, але підкреслює можливість удосконалення комунікації викладачів у дистанційному форматі.

Таблиця 2.4

Аналіз результатів опитування за вибором дистанційних платформ та задоволеністю навчанням (n = 86)

Платформа	Кількість виборів	Частка, %
Zoom	62	72,1
Google Meet	48	55,8
Moodle	41	47,7
Microsoft Teams	29	33,7
Інші (YouTube, Discord, ін.)	15	17,4

Респонденти мали можливість обрати одну або декілька платформ, які вони використовують найчастіше у дистанційному навчанні. Zoom є найбільш популярною платформою серед студентів (72,1%), що свідчить про її зручність, стабільність та широке використання викладачами.

Google Meet та Moodle займають друге і третє місця, демонструючи переважання користувачів, які цінують інтегровані освітні платформи та інструменти для дистанційного навчання.

Менша частка студентів використовує Microsoft Teams (33,7%), що може бути зумовлено меншою адаптованістю викладачів або специфікою навчальних курсів.

Інші платформи (Discord, YouTube) використовуються рідко, переважно для додаткових ресурсів або консультацій.

Студенти віддають перевагу платформам, які поєднують зручність живого спілкування та інтерактивність, з можливістю ефективної організації онлайн-занять.

Опитування показало рівень задоволеності студентів від дистанційного навчання за п'ятибальною шкалою (табл.2.5).

Переважає більшість студентів (68,6%) оцінює дистанційне навчання як задовільне або дуже задовільне, що свідчить про позитивне сприйняття та адаптацію до онлайн-формату.

Частково задоволені складають 19,8%, що вказує на наявність середньої задоволеності, часто пов'язаної з індивідуальними труднощами або технічними проблемами.

Незадоволені та дуже незадоволені разом становлять 11,6%, що сигналізує про наявність групи студентів з негативним досвідом, які можуть потребувати додаткової підтримки та оптимізації дистанційного процесу.

Таблиця 2.5

Задоволеність процесом навчання в дистанційному режимі (n = 86)

Рівень задоволеності	Кількість студентів	Частка, %
----------------------	---------------------	-----------

Дуже задоволений	21	24,4
Задоволений	38	44,2
Частково задоволений	17	19,8
Незадоволений	7	8,1
Дуже незадоволений	3	3,5

Загальний рівень задоволеності навчанням у дистанційному форматі є високим, що свідчить про ефективну організацію та адаптацію освітнього середовища до потреб студентів.

Водночас існує потреба у покращенні індивідуальної підтримки, зручності платформ та інтерактивності занять для підвищення рівня задоволеності всієї вибірки.

Студенти віддають перевагу платформам, які забезпечують інтерактивність та стабільність спілкування, зокрема Zoom, Google Meet та Moodle.

Загальний рівень задоволеності дистанційним навчанням високий: понад дві третини респондентів оцінюють процес як задовільний або дуже задовільний.

Частка студентів із низькою задоволеністю вказує на необхідність покращення технічної підтримки, організації розкладу та індивідуальної взаємодії з викладачами.

Виявлені тенденції підтверджують, що правильний вибір платформ та ефективна організація навчального процесу прямо впливають на позитивне сприйняття дистанційного навчання та мотивацію студентів.

Студенти позитивно оцінили якість технологій дистанційного навчання (табл.2.6).

Найвищі оцінки отримали ефективність технологій для досягнення навчальних цілей ($M = 4,1$) та зручність інтерфейсу платформ ($M = 4,0$), що свідчить про високий рівень функціональної та користувацької зручності застосовуваних цифрових інструментів.

Таблица 2.6

Оцінка якості технологій дистанційного навчання студентами (n = 86)

Показник	Мін	Мах	Середнє (M)	SD	Інтерпретація
Стабільність роботи платформ	1	5	3,9	0,8	Платформи працюють здебільшого стабільно
Зручність інтерфейсу платформ	1	5	4,0	0,7	Інтерфейс платформ оцінюється як зручний для більшості студентів
Технічна підтримка	1	5	3,6	0,9	Технічна підтримка надається, але частина студентів відчуває її недостатність
Ефективність технологій для навчання	1	5	4,1	0,8	Інструменти дистанційного навчання загалом ефективні для досягнення навчальних цілей

Стабільність роботи платформ оцінена на рівні 3,9, що вказує на рідкісні технічні перебої, які не суттєво впливають на освітній процес. Найнижчий показник отримала технічна підтримка (M = 3,6), що підкреслює потребу у вдосконаленні реагування на запити студентів та оперативної допомоги при технічних проблемах.

Таблиця 2.7

**Суб'єктивна оцінка впливу дистанційного навчання на мотивацію
(n = 86)**

Показник	Мін	Мак	Середнє (М)	SD	Інтерпретація
Мотивація до активного опрацювання матеріалу	1	5	3,8	0,9	Дистанційне навчання переважно мотивує студентів
Зацікавленість у навчанні	1	5	3,7	0,8	Вплив дистанційного навчання на зацікавленість загалом позитивний
Труднощі з організацією навчальної діяльності	1	5	3,2	0,9	Помірний рівень труднощів з самостійною організацією навчання

Здобувачі освіти позитивно оцінюють вплив дистанційного навчання на мотивацію. Середні показники за шкалами мотивації до активного опрацювання матеріалу та зацікавленості у навчанні становлять 3,8 і 3,7 відповідно, що свідчить про помірну стимулюючу дію дистанційного навчання на мотиваційну сферу студентів.

Показник труднощів з організацією навчальної діяльності (М = 3,2) вказує на те, що частина студентів відчуває необхідність додаткової підтримки в управлінні власним навчальним процесом, особливо при самостійному опрацюванні матеріалів.

Організація дистанційного навчання оцінюється як ефективна, особливо з точки зору регулярності занять та доступності навчальних матеріалів. Найбільшою проблемою є зручність розкладу та чіткість інструкцій, що потребує удосконалення планування та комунікації.

Якість технологій дистанційного навчання загалом позитивна: студенти відзначають стабільність платформ, зручність інтерфейсу та ефективність для досягнення навчальних цілей. Найнижчий показник отримала технічна підтримка, що підкреслює необхідність її посилення.

Дистанційне навчання позитивно впливає на мотивацію студентів, стимулюючи активність та зацікавленість у навчанні. Водночас частина респондентів відчуває труднощі з організацією власної навчальної діяльності, що вказує на потребу в психологічній та методичній підтримці.

Загальна тенденція свідчить про позитивне сприйняття студентами дистанційного навчання, що створює потенціал для подальшого розвитку технологій онлайн-освіти та підвищення мотивації здобувачів вищої освіти.

Наступним етапом стала діагностика студентів за методикою : Методика для діагностики навчальної мотивації студентів (А. Реан) (табл. 2.8).

Результати показують, що студенти демонструють різнобічний профіль навчальної мотивації. Найвищі середні показники отримали навчально-пізнавальні мотиви ($M = 20,1$) та професійні мотиви ($M = 19,8$), що свідчить про сильний інтерес до навчання та прагнення до професійного розвитку. Це підкреслює високий інтелектуальний та кар'єрний потенціал студентів факультету соціальних наук.

Таблиця 2.7

Результати діагностики рівня початкової мотивації студентів за методикою : Методика для діагностики навчальної мотивації студентів (А. Реан) ($n = 86$)

Шкала	Мін	Мак	Середнє (M)	Стандартне відхилення (SD)	Інтерпретація
1. Комунікативні мотиви	6	25	18,7	3,4	Середній рівень: прагнення взаємодії зі студентами та викладачами
2. Мотиви уникнення	4	22	12,9	3,2	Помірний рівень: прагнення уникати невдач та негативних оцінок
3. Мотиви престижу	5	24	16,5	3,5	Середній рівень: бажання отримати визнання та повагу
4. Професійні мотиви	6	28	19,8	4,0	Високий рівень: прагнення до професійного розвитку та кар'єрного зростання
5. Мотиви творчої самореалізації	5	26	17,3	3,6	Середній-високий рівень: бажання проявляти креативність та індивідуальність
6. Навчально-пізнавальні мотиви	7	28	20,1	3,9	Високий рівень: інтерес до навчання та пізнання нового
7. Соціальні мотиви	4	22	14,6	3,3	Середній рівень: участь у групових проектах, соціальна взаємодія
Загальний рівень навчальної мотивації	57	165	119,9	12,4	Високий загальний рівень мотивації до навчання

Мотиви творчої самореалізації та комунікативні мотиви також мають середньо-високий рівень, що свідчить про зацікавленість студентів у розвитку креативних здібностей та ефективній взаємодії з оточенням.

Мотиви уникнення ($M = 12,9$) та соціальні мотиви ($M = 14,6$) демонструють помірний рівень, що вказує на наявність страху перед невдачею або оцінками та певні обмеження у груповій взаємодії, що характерно для дистанційного навчання, де контактування з колегами обмежене.

Мотиви престижу ($M = 16,5$) займають середнє положення, демонструючи прагнення студентів отримати визнання та підтвердження власних досягнень.

Рис. 2.2. Мотиваційний профіль студентів

Переважаючі навчально-пізнавальні та професійні мотивації свідчать про орієнтацію студентів на розвиток компетентностей та професійне зростання. Середній рівень мотивів уникнення та соціальних мотивів може бути пов'язаний із специфікою дистанційного навчання, де відсутній безпосередній контроль викладача та живе спілкування з колегами.

Мотиви творчої самореалізації та комунікативні мотиви залишаються на середньо-високому рівні, що свідчить про прагнення студентів реалізовувати власні ідеї та підтримувати соціальні контакти навіть у дистанційному форматі.

Загальний рівень мотивації високий ($M = 119,9$), що свідчить про готовність студентів активно включатися у навчальний процес та використовувати дистанційні технології для досягнення академічних та професійних цілей.

Студенти факультету соціальних наук мають високий загальний рівень навчальної мотивації, зокрема за рахунок навчально-пізнавальних та професійних мотивів.

Мотиви уникнення та соціальні мотиви є помірними, що вказує на потребу в підтримці студентів при самостійному та дистанційному навчанні, а також у розвитку комунікативних навичок у групових онлайн-проектах.

Високий рівень творчої самореалізації та комунікативних мотивів свідчить про потенціал для розвитку інноваційних проєктів, групових дискусій та креативних завдань у дистанційному навчанні.

Результати підтверджують ефективність використання технологій дистанційного навчання у формуванні мотиваційного потенціалу студентів та створюють основу для подальшого аналізу зв'язку між ставленням до технологій та рівнем навчальної мотивації.

Для виявлення взаємозв'язку між ставленням студентів до технологій дистанційного навчання (технофілія, технорационалізм, технофобія, технопесимізм) та рівнем навчальної мотивації (за методикою А. Реан) було проведено кореляційний аналіз Пірсона. Коефіцієнт кореляції дозволяє оцінити силу та напрямок зв'язку між змінними:

- $r > 0,5$ – сильний позитивний зв'язок
- $0,3 < r \leq 0,5$ – помірний позитивний зв'язок
- $0,1 < r \leq 0,3$ – слабкий позитивний зв'язок
- $r < 0,1$ – практично відсутній зв'язок

Від'ємні значення r – обернений (негативний) зв'язок.

Таблиця 2.8

Аналіз впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів вищої освіти (Кореляційний аналіз ро-Пірсона) (n = 86)

Змінні	Загальний рівень мотивації	Комунікативні мотиви	Професійні мотиви	Навчально-пізнавальні мотиви
Технофілія	$r = 0,52^{**}$	$r = 0,48^{**}$	$r = 0,55^{**}$	$r = 0,57^{**}$

Технорационалізм	$r = 0,41^{**}$	$r = 0,39^{**}$	$r = 0,44^{**}$	$r = 0,46^{**}$
Технофобія	$r = -0,29^*$	$r = -0,25^*$	$r = -0,27^*$	$r = -0,31^*$
Технопесимізм	$r = -0,35^{**}$	$r = -0,32^{**}$	$r = -0,33^{**}$	$r = -0,36^{**}$

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

В результаті проведеного кореляційного аналізу було виявлено наступні зв'язки:

Технофілія показала помірно-сильний позитивний зв'язок з загальним рівнем навчальної мотивації ($r = 0,52$, $p < 0,01$) та окремими шкалами (комунікативні, професійні, навчально-пізнавальні мотиви). Це свідчить про те, що студенти, які позитивно ставляться до технологій та активно їх використовують, демонструють вищий рівень мотивації у навчанні.

Технорационалізм продемонстрував помірний позитивний зв'язок з рівнем мотивації ($r = 0,41$, $p < 0,01$). Студенти з практичним, зваженим ставленням до технологій також мають середньо-високу мотивацію, особливо у професійній та навчально-пізнавальній сферах.

Технофобія показала слабкий негативний зв'язок з мотивацією ($r = -0,29$, $p < 0,05$), що свідчить про тенденцію зниження навчальної мотивації у студентів, які побоюються або відчують тривогу при використанні технологій.

Технопесимізм виявив помірний негативний зв'язок ($r = -0,35$, $p < 0,01$) із загальним рівнем мотивації. Це означає, що скептичне або песимістичне ставлення до технологій може стримувати активність студентів і знижувати їхню зацікавленість у навчанні.

Нами було виявлено наступні тенденції впливу технологій дистанційного навчання на навчальну мотивацію студентів. Позитивне ставлення до технологій (технофілія та технорационалізм) прямо корелює з високим рівнем навчальної мотивації, зокрема з комунікативними, професійними та навчально-пізнавальними мотивами.

Негативне ставлення до технологій (технофобія та технопесимізм) асоційоване зі зниженням загальної мотивації та інтересу до навчання.

Студенти з високою мотивацією частіше активно використовують технології і проявляють ініціативу у дистанційній роботі, що підкреслює взаємозв'язок між психологічним ставленням до цифрових інструментів та навчальною активністю.

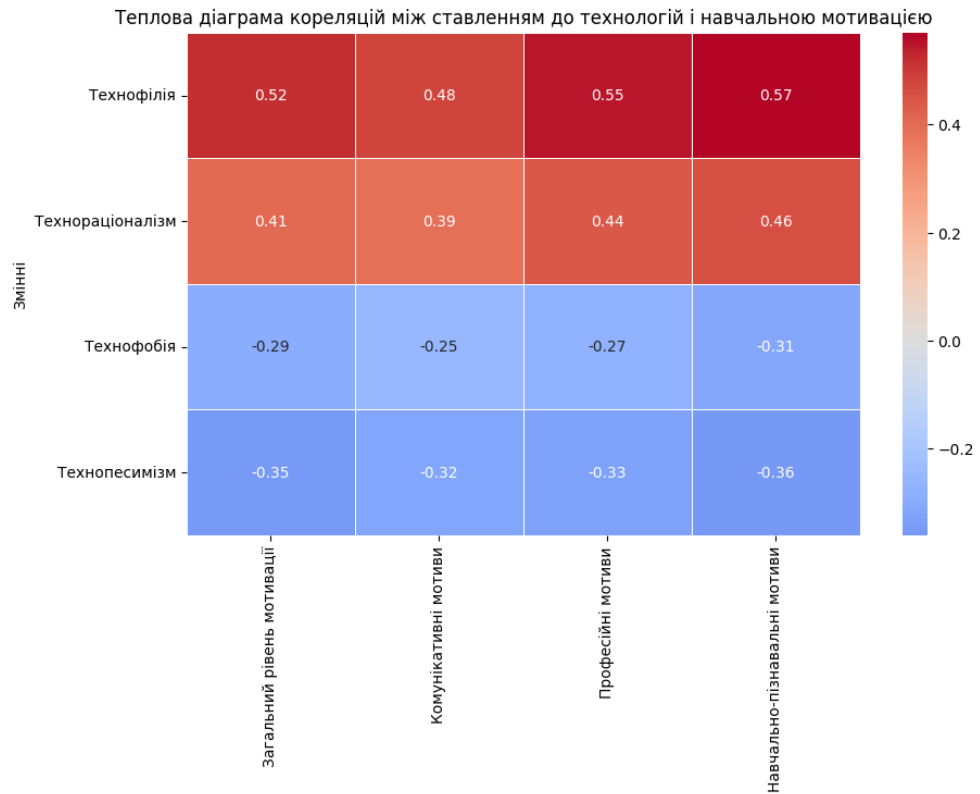

Рис. 2.3 Вплив технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів вищої освіти

Як можна побачити на рис.2.3, позитивні кореляції (синьо-білі відтінки) спостерігаються для технофілії та технорационалізму, що свідчить про прямий зв'язок між позитивним ставленням до технологій і високим рівнем навчальної мотивації. Найсильніші зв'язки спостерігаються з навчально-пізнавальними ($r = 0,57$) та професійними мотивами ($r = 0,55$).

Негативні кореляції (червоні відтінки) спостерігаються для технофобії та технопесимізму, що вказує на обернений зв'язок: чим сильніше страх або скепсис до технологій, тим нижчий рівень мотивації. Найбільше впливає на навчально-пізнавальні мотиви ($r = -0,36$).

Інтенсивність кольору відображає силу кореляції: чим темніший відтінок, тим сильніший зв'язок (позитивний або негативний).

Отже, студенти з позитивним ставленням до технологій проявляють вищу мотивацію, а ті, хто має негативне або песимістичне ставлення, мають нижчу мотивацію до дистанційного навчання, особливо у сфері пізнавальних та професійних мотивів.

Таким чином нами було доведено статистично значущий зв'язок між ставленням студентів до технологій дистанційного навчання та рівнем їх навчальної мотивації. Технофілія та технорационалізм позитивно впливають на мотиваційний потенціал, підвищуючи активність студентів у навчанні. Технофобія та технопесимізм негативно корелюють з мотивацією, що вказує на потребу психологічної підтримки студентів і адаптації дистанційних платформ для подолання страхів і скепсису.

Для підвищення ефективності дистанційного навчання та мотивації студентів важливо створювати умови для формування позитивного ставлення до технологій, зменшувати негативні установки та стимулювати активну участь у навчальному процесі.

2.3. Практичні рекомендації щодо підвищення мотиваційного потенціалу дистанційного навчання

Емпіричне дослідження показало, що дистанційні технології навчання значною мірою впливають на мотиваційний потенціал студентів. Позитивне ставлення до технологій (технофілія та технорационалізм) корелює із високим рівнем навчально-пізнавальної та професійної мотивації, тоді як негативне ставлення (технофобія та технопесимізм) асоціюється зі зниженням мотиваційної активності.

Технології дистанційного навчання сприяють розвитку професійної та навчально-пізнавальної мотивації. Найсильніші позитивні кореляції спостерігаються саме з цими шкалами, що вказує на їхню роль у формуванні

прагнення до самостійного опрацювання матеріалу та професійного зростання.

На основі отриманих результатів стає очевидним, що ефективність дистанційного навчання залежить не тільки від технічних характеристик платформ, а й від психологічного сприйняття студентами цифрових інструментів, рівня їх взаємодії, а також організації навчального процесу. Це зумовлює необхідність розробки практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення мотиваційного потенціалу та оптимізацію дистанційного навчання.

Позитивне ставлення до технологій прямо впливає на мотивацію студентів. Студенти, які відзначаються технофілією або технораціоналізмом, демонструють вищий рівень навчально-пізнавальних, професійних та комунікативних мотивів, що свідчить про стимулюючу дію технологій на активність у навчанні. Негативне або песимістичне ставлення до технологій знижує мотивацію. Студенти з технофобічними або технопесимістичними установками відчують зниження інтересу до навчання, особливо у сферах пізнавальних та професійних мотивів. Це підкреслює, що ефективність технологій залежить не лише від їх функціональності, а й від психологічного сприйняття користувачами.

Технології дистанційного навчання сприяють розвитку професійної та навчально-пізнавальної мотивації. Найсильніші позитивні кореляції спостерігаються саме з цими шкалами, що вказує на їхню роль у формуванні прагнення до самостійного опрацювання матеріалу та професійного зростання. При тому, інтерактивність та зручність платформ підвищують мотиваційний потенціал. Позитивне ставлення до технологій формується тоді, коли студент має стабільний доступ до матеріалів, простий та зрозумілий інтерфейс, а також можливість активної участі у навчальному процесі.

На нашу думку для покращення навчальної мотивації студентів в умовах дистанційного навчання потрібно не тільки впроваджувати сучасні

технології, а й забезпечувати психологічну підтримку студентів, тренінги з використання платформ та інтерактивні елементи, які підвищують позитивне сприйняття технологій.

На основі аналізу результатів опитування, кореляційного аналізу та діагностики навчальної мотивації, можна запропонувати такі практичні рекомендації:

1. Підвищення позитивного ставлення до технологій.

Інструктаж та тренінги: регулярне проведення навчальних семінарів щодо використання дистанційних платформ підвищує технорационалізм та технофілію серед студентів.

Зручність та інтерактивність платформ: використання платформ із простим інтерфейсом та інтегрованими інструментами для обговорень, тестувань і проєктної роботи стимулює мотивацію.

Психологічна підтримка: забезпечення допомоги студентам, які відчувають страх або невпевненість у роботі з технологіями, зменшує технофобію та технопесимізм.

2. Розвиток навчально-пізнавальної мотивації

Інтерактивні завдання та проєкти: активне включення студентів у дослідницькі, творчі та практичні завдання підвищує інтерес до навчання.

Індивідуалізація навчального процесу: адаптація завдань під рівень підготовки та інтереси студентів дозволяє збільшити їхній інтелектуальний потенціал.

Регулярний зворотний зв'язок: оцінка прогресу та підтримка викладача підвищує відчуття досягнень та стимулює професійну мотивацію.

3. Підтримка комунікативних та соціальних мотивів

Онлайн-дискусії та групові проєкти: організація групової роботи з активною участю студентів формує комунікативні навички та зміцнює соціальні мотиви.

Платформи для неформальної взаємодії: використання чатів та форумів сприяє соціальному взаємозв'язку та покращує емоційне сприйняття дистанційного навчання.

4. Сприяння творчій самореалізації

Проектна діяльність та креативні завдання: завдання, що дозволяють проявити індивідуальність та винахідливість, стимулюють мотиви творчої самореалізації.

Конкурси та презентації: організація публічних демонстрацій робіт студентів підвищує престижні мотиви та заохочує активність.

5. Оптимізація організаційних аспектів

Гнучкі графіки навчання: адаптація розкладів під потреби студентів підвищує зручність та позитивно впливає на мотивацію.

Доступність матеріалів: забезпечення легкого доступу до лекцій, презентацій та додаткових ресурсів стимулює самостійне навчання.

Ефективність технологій дистанційного навчання значною мірою залежить від позитивного психологічного сприйняття студентами та організації інтерактивного освітнього середовища.

Підвищення мотиваційного потенціалу можливе через розвиток позитивного ставлення до технологій, стимулювання навчально-пізнавальних та професійних мотивів, підтримку комунікативної активності та креативної самореалізації студентів.

Практичні рекомендації включають тренінги, інтерактивні завдання, гнучкі графіки, групову роботу та психологічну підтримку, що створює умови для ефективного дистанційного навчання та формування високого рівня навчальної мотивації. Впровадження запропонованих заходів дозволяє оптимізувати використання технологій дистанційного навчання, підвищити рівень мотивації та навчальні досягнення студентів.

Нами було розроблено дистанційну тренінгову програму для покращення мотивації студентів в умовах дистанційного навчання.

Мета програми: Підвищення мотиваційного потенціалу студентів, формування позитивного ставлення до технологій дистанційного навчання та розвиток навчально-пізнавальної, професійної, комунікативної та творчої мотивації.

Цільова аудиторія: студенти 1–4 курсів факультетів соціальних та гуманітарних наук.

Вік: 18–25 років.

Кількість учасників: 15–20 осіб на групу (оптимальний формат для активної взаємодії онлайн).

Формат: повністю дистанційний, використання інтерактивних платформ (Zoom, Microsoft Teams, Moodle).

Тривалість програми: 4 тижні (2 заняття на тиждень по 90 хвилин).

Форма подачі: лекційно-практичні сесії, інтерактивні вправи, групові дискусії, індивідуальні завдання, онлайн-тестування та зворотний зв'язок.

Структура програми

1. Вступна сесія: Мотивація та технології дистанційного навчання.

Мета: ознайомити студентів із поняттям мотивації та впливом технологій на навчальний процес.

Зміст:

Визначення навчальної мотивації, види та складові (навчально-пізнавальна, професійна, комунікативна, творчої самореалізації).

Огляд переваг дистанційного навчання та потенційних складнощів.

Самоаналіз ставлення до технологій (короткий онлайн-опитувальник для оцінки технофільії, технофобії та технораціоналізму).

Методи: інтерактивна лекція, опитування, групова дискусія.

2. Сесія: Розвиток навчально-пізнавальної мотивації.

Мета: стимулювати інтерес до навчання та самостійного опрацювання матеріалу.

Зміст:

Техніки ефективного планування навчального часу в дистанційному режимі.

Методи активного навчання: майндмепи, інтерактивні презентації, кейс-стаді.

Виконання індивідуальних міні-проектів, що пов'язані з навчальним матеріалом.

Методи: практичні завдання, кейс-методи, самооцінка прогресу.

3. Сесія: Професійна мотивація та орієнтація на успіх.

Мета: формувати професійні прагнення та мотивацію до розвитку компетентностей.

Зміст:

Визначення особистих професійних цілей.

Створення індивідуальної карти розвитку компетентностей.

Розробка плану самостійного професійного розвитку з урахуванням онлайн-ресурсів.

Методи: коучинг-сесії, робота в групах, рефлексія, онлайн-платформи для професійного самонавчання.

4. Сесія: Комунікативна та соціальна мотивація.

Мета: стимулювати соціальну взаємодію та комунікаційні навички у дистанційному середовищі.

Зміст:

Групові онлайн-дискусії та проєктні завдання.

Розвиток навичок конструктивної взаємодії та спільного вирішення проблем.

Використання чатів, форумів та інтерактивних платформ для обміну знаннями.

Методи: групові завдання, рольові ігри, дискусії у breakout rooms.

5. Сесія: Творча самореалізація та престижні мотиви.

Мета: стимулювати творчий потенціал та прагнення до визнання.

Зміст:

Креативні завдання: створення презентацій, відео, міні-проектів.

Внутрішньо-групові конкурси та публічні презентації робіт.

Обговорення результатів та отримання конструктивного зворотного зв'язку.

Методи: проєктна діяльність, конкурси, групові оцінювання.

6. Заключна сесія: Рефлексія та оцінка прогресу.

Мета: оцінити рівень мотивації після програми та закріпити навички.

Зміст:

Повторна діагностика навчальної мотивації та ставлення до технологій.

Обговорення змін у мотивації та труднощів, що виникли.

Формування індивідуальних рекомендацій щодо подальшого підвищення мотивації.

Методи: опитування, групова дискусія, індивідуальна рефлексія.

Очікувані результати від реалізації запропонованих заходів:

1. Підвищення загального рівня навчальної мотивації.
2. Зростання позитивного ставлення до дистанційних технологій.
3. Покращення навчально-пізнавальних, професійних та комунікативних мотивів.
4. Розвиток креативності, самостійності та впевненості у дистанційному навчанні.
5. Формування навичок ефективного планування та організації дистанційного навчання.

Дистанційна тренінгова програма є ефективним інструментом для підвищення мотиваційного потенціалу студентів.

Комбінація тренінгів, практичних завдань, групової взаємодії та індивідуальної рефлексії дозволяє всебічно впливати на мотиваційні компоненти.

Програма сприяє формуванню позитивного ставлення до технологій, розвитку пізнавальної активності, професійних амбіцій, комунікативних

навичок та творчої самореалізації. Впровадження такої програми у дистанційне навчання покращує адаптацію студентів до онлайн-середовища та підвищує ефективність навчального процесу.

Висновки до 2 розділу

На основі проведеного емпіричного дослідження впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів вищої освіти було сформульовано низку науково обґрунтованих висновків, що дозволяють оцінити ефективність дистанційного навчання та окреслити шляхи підвищення мотиваційного потенціалу студентів.

Дослідження проводилося серед 86 студентів. Вибірка охоплювала студентів різних курсів віком 18–25 років, що дозволило отримати репрезентативні дані про ставлення до технологій та рівень навчальної мотивації.

Аналіз анкетних даних показав, що більшість студентів демонструють позитивне або раціональне ставлення до технологій (технофілія та технорационалізм), що прямо корелює із високим рівнем навчальної мотивації. Водночас невелика частина студентів проявляє технофобічні або песимістичні установки, що асоціюється зі зниженням активності та інтересу до навчання.

Діагностика навчальної мотивації за методикою А. Реан показала високий загальний рівень мотивації студентів ($M = 119,9$). Найвищі показники спостерігалися у навчально-пізнавальних та професійних мотивах, середньо-високий рівень у творчих та комунікативних мотивах, помірний у соціальних мотивах та мотивах уникнення.

На основі проведеного емпіричного дослідження було встановлено:

Ставлення до технологій дистанційного навчання є ключовим фактором, що впливає на навчальну мотивацію студентів. Позитивне ставлення стимулює активність, а негативне знижує мотиваційний потенціал.

Навчально-пізнавальні та професійні мотиви є провідними у формуванні мотиваційного профілю студентів в умовах дистанційного навчання, що свідчить про їхню орієнтацію на саморозвиток та професійний успіх.

Інтерактивні та адаптовані до потреб студентів технології підвищують ефективність навчання, стимулюють комунікативні та творчі мотиви, а також сприяють соціальній взаємодії у дистанційному середовищі.

Виконаний кореляційний аналіз за Пірсоном підтвердив статистично значущий зв'язок між ставленням до технологій та рівнем мотивації студентів. Позитивне ставлення (технофілія, технораціоналізм) підвищує мотиваційний потенціал, особливо у навчально-пізнавальних, професійних та комунікативних сферах. Негативне ставлення (технофобія, технопесимізм) знижує рівень мотивації, особливо у пізнавальній та професійній сферах.

Розроблені рекомендації включають тренінги з розвитку цифрових компетентностей, інтерактивні завдання, групові проєкти та психологічну підтримку студентів. Запропонована дистанційна тренінгова програма спрямована на стимулювання навчально-пізнавальної, професійної, комунікативної та творчої мотивації, формування позитивного ставлення до технологій та підвищення ефективності дистанційного навчання.

Впровадження комплексних тренінгових програм та практичних рекомендацій дозволяє підвищити рівень мотивації студентів, формувати позитивне ставлення до технологій та ефективно використовувати цифрові ресурси для досягнення академічних і професійних цілей.

ВИСНОВКИ

У дослідженні здійснено комплексний теоретико-емпіричний аналіз проблеми впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів освіти. Реалізація поставленої мети та виконання завдань дослідження дали змогу отримати низку науково обґрунтованих висновків.

У ході теоретичного аналізу встановлено, що мотивація навчальної діяльності є багатовимірним психологічним утворенням, яке інтегрує потребнісно-ціннісні, когнітивні, емоційні та вольові компоненти і виступає системоутворювальним чинником ефективності навчання. Доведено, що домінування внутрішньої, навчально-пізнавальної та професійної мотивації забезпечує стійку навчальну активність, глибоке засвоєння знань і розвиток навчальної автономії здобувачів освіти.

З'ясовано, що дистанційне навчання є специфічною формою організації освітнього процесу, яка трансформує традиційні механізми мотиваційної регуляції. Еволюція дистанційних технологій зумовила зростання ролі цифрових платформ, інтерактивних засобів та асинхронних форм взаємодії, що, з одного боку, розширює можливості індивідуалізації навчання, а з іншого – підвищує вимоги до саморегуляції та внутрішньої мотивації студентів.

Теоретичний аналіз і узагальнення наукових джерел засвідчили, що дистанційні технології мають значний мотиваційний потенціал, який реалізується за умови їх психологічно та педагогічно доцільного використання. Водночас встановлено наявність мотиваційних бар'єрів і труднощів дистанційного навчання, пов'язаних з організаційними, комунікативними, технологічними та особистісними чинниками, що можуть негативно впливати на рівень навчальної мотивації.

На основі проведеного емпіричного дослідження впливу технологій дистанційного навчання на мотивацію здобувачів вищої освіти було

сформульовано низку науково обґрунтованих висновків, що дозволяють оцінити ефективність дистанційного навчання та окреслити шляхи підвищення мотиваційного потенціалу студентів.

Дослідження проводилося серед 86 студентів. Вибірка охоплювала студентів різних курсів віком 18–25 років, що дозволило отримати репрезентативні дані про ставлення до технологій та рівень навчальної мотивації.

Аналіз анкетних даних показав, що більшість студентів демонструють позитивне або раціональне ставлення до технологій (технофілія та технорационалізм), що прямо корелює із високим рівнем навчальної мотивації. Водночас невелика частина студентів проявляє технофобічні або песимістичні установки, що асоціюється зі зниженням активності та інтересу до навчання.

Діагностика навчальної мотивації за методикою А. Реан показала високий загальний рівень мотивації студентів ($M = 119,9$). Найвищі показники спостерігалися у навчально-пізнавальних та професійних мотивах, середньо-високий рівень у творчих та комунікативних мотивах, помірний у соціальних мотивах та мотивах уникнення.

На основі проведеного емпіричного дослідження було встановлено:

Ставлення до технологій дистанційного навчання є ключовим фактором, що впливає на навчальну мотивацію студентів. Позитивне ставлення стимулює активність, а негативне знижує мотиваційний потенціал.

Навчально-пізнавальні та професійні мотиви є провідними у формуванні мотиваційного профілю студентів в умовах дистанційного навчання, що свідчить про їхню орієнтацію на саморозвиток та професійний успіх.

Інтерактивні та адаптовані до потреб студентів технології підвищують ефективність навчання, стимулюють комунікативні та творчі мотиви, а також сприяють соціальній взаємодії у дистанційному середовищі.

Виконаний кореляційний аналіз за Пірсоном підтвердив статистично значущий зв'язок між ставленням до технологій та рівнем мотивації студентів. Позитивне ставлення (технофілія, технораціоналізм) підвищує мотиваційний потенціал, особливо у навчально-пізнавальних, професійних та комунікативних сферах. Негативне ставлення (технофобія, технопесимізм) знижує рівень мотивації, особливо у пізнавальній та професійній сферах.

Результати дослідження підтверджують, що ефективність дистанційного навчання значною мірою залежить від рівня сформованості навчальної мотивації та ставлення здобувачів освіти до технологій.

На основі узагальнення теоретичних положень і результатів емпіричного дослідження розроблено практичні рекомендації та дистанційну тренінгову програму, спрямовані на підвищення мотиваційного потенціалу дистанційного навчання. Запропоновані заходи орієнтовані на розвиток внутрішньої мотивації, навчальної автономії, саморегуляції та позитивного ставлення до використання освітніх технологій.

Розроблені рекомендації включають тренінги з розвитку цифрових компетентностей, інтерактивні завдання, групові проєкти та психологічну підтримку студентів. Запропонована дистанційна тренінгова програма спрямована на стимулювання навчально-пізнавальної, професійної, комунікативної та творчої мотивації, формування позитивного ставлення до технологій та підвищення ефективності дистанційного навчання.

Впровадження комплексних тренінгових програм та практичних рекомендацій дозволяє підвищити рівень мотивації студентів, формувати позитивне ставлення до технологій та ефективно використовувати цифрові ресурси для досягнення академічних і професійних цілей.

Результати проведеного дослідження вказують на значний вплив технологій дистанційного навчання на навчальну мотивацію студентів та підкреслюють роль психологічного ставлення до цифрових інструментів. Разом із тим, отримані дані відкривають нові перспективи для подальших наукових досліджень у цій сфері.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка, 2008. 684 с.
2. Блощинський І. Г. Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вип. 3. С. 1-20.
3. Гнатюк О. В. Дистанційне навчання : навчання, проблеми, пошуки, виклики. м. Київ, Orcid ID 0000-0003-2445-6283. DOI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728350/1/Текст.pdf>. (дата звернення: 10.02.2026).
4. Голик О. П., Каліч В. М. Технології організації дистанційного навчання в Україні. *Central Ukrainian Scientific Bulletin. Technical Sciences*. 2021. Col.4(35). DOI : [https://doi.org/10.32515/2664-262X.2021.4\(35\).94-99](https://doi.org/10.32515/2664-262X.2021.4(35).94-99). (дата звернення: 16.02.2026).
5. Гриценко Л. І. Мотивація навчання студентів-правознавців. *Науковий вісник КНУВС*. 2010. №4. С. 179-188.
6. Грицук О. В., Грицук Ю. В. Дистанційна форма навчання: мотивація здобувачів вищої освіти та шляхи її підвищення. *Наукові публікації (IR)*. 2016. С.418–422.
Доступно: <https://ir.nmu.org.ua/entities/publication/87493bdc-078c-4b8b-8921-Zad47f93217a>. (дата звернення: 10.02.2026).
7. Грень Л. М. Вплив мотивації досягнення на потенціал студентів . *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*. 2009. Вип. 2. С. 125–130.
8. Грущенко С. І. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності. *Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека*. Харків : ХНПУ, 2019. 40 с.

9. Деякі питання організації дистанційного навчання : Наказ МОН України від 08.09.2020 р. № 1115.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20>. (дата звернення: 10.02.2026).

10. Дробот О. В. Мотивація студентів до дистанційного навчання в умовах пандемії. *Психологія та соціальна робота: Міжнародний науковий журнал*. 2020. №1(51).

DOI: [https://doi.org/10.18524/2707-0409.2020.1\(51\).225378](https://doi.org/10.18524/2707-0409.2020.1(51).225378). (дата звернення: 10.02.2026).

11. Заболоцький А. Використання технологій дистанційного навчання в організації роботи студентів денної форми навчання. DOI: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/zabolotskyi_0012.pdf. (дата звернення: 15.02.2026).

12. Зайцева І. В. Мотивація учіння студентів: монографія. Ірпінь : Академія ДПС України, 2000. 196 с.

13. Закрасіна Г., Осадчук Н. Чинники розвитку стійкої мотивації курсантів до формування іншомовної компетентності в умовах дистанційної форми навчання. *Нові технології навчання*. 2020. №93. С.91–97. Доступно: <https://www.journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/104>. (дата звернення: 10.02.2026).

14. Занюк С. С. Психологічні закономірності керування мотивацією учіння студентської молоді: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. *Ин-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. Київ. 2004. 20 с.

15. Занюк С.С. Психологія мотивації : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. 304 с.

16. Зіньковський Ю. Мотивація до навчання у професійній школі . *Вища школа*. 2017. № 12. С. 25–37.

17. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL:<https://kerivnyk.info/kontsepcia-rozvytku-dystancijnoi-osvity-v-ukraini>. (дата звернення: 21.03.2026).

18. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні року: постанова Міністерства освіти і науки України від 20 грудня 2000 р. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>. (дата звернення: 10.02.2026).

19. Кочарян, О. С. Структура мотивації навчальної діяльності студентів: навч. посіб. Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін.-т, 2011. 40 с.

20. Кузьміна М.О., Кузьмін В. В. Моделювання кар'єрно-компетентнісних показників соціального працівника в умовах цифровізації суспільства . *Молодь і освіта в умовах викликів XXI століття: українсько-польський збірник матеріалів Міжнародного круглого столу, м. Івано-Франківськ, 26 травня 2022 р. Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2022. С. 117-126.*

21. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання. Енциклопедичне видання : навч.-метод. посібник. Київ, Редакція «Комп'ютер», 2007. 127 с.

22. Кучай О. Сучасні технології дистанційного навчання. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. 2021 р. №2. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/9b06cb49-f076-4a47-ba9c-8e7a8cdbc256/content>. (дата звернення: 4.03.2026).

23. Майнаєв Ф. Я. Виявлення у студентів суспільно-гуманітарного профілю мотивів застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 11 квіт. 2017 р. / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, Жешув. ун-т, Пед. ун-т Чендус. ун-ту ; [редкол.: О. А. Андрущенко та ін.]. Харків : ХНПУ, 2017. С. 156–158.*

24. Михайличенко В. Є. Роль мотивації навчально-пізнавальної діяльності у формуванні професійної спрямованості студентів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : збірник наукових праць. Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2011. Вип. 17 (70). С. 320–327.*

25. Міністерство освіти і науки України - Деякі питання організації дистанційного навчання (zareyestrovano в Міністерстві юстиції України №941/35224 від 8 вересня 2020 року). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-organizaciyidistancijnogo-navchannya-zareyestrovano-v-ministerstvi-yusticiyi-ukrayini-94735224-vid-28-veresnya2020-roku>. (дата звернення: 15.02.2026).

26. Молчанюк О. В., Бабакіна О. О. Навчально-пізнавальна мотивація особистості: психолого-дидактичний аспект. *Наукові записки кафедри педагогіки Випуск XXXII*. Харків. 2013. DOI: 3252-Article Text-6692-1-10-20150703.pdf. (дата звернення: 20.02.2026).

27. Невоєнна О. А. Навчальна мотивація студентів в умовах вимушеного дистанційного навчання. *Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.54929/ISSW-202419022003-07>. (дата звернення: 10.02.2026).

28. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році: методичні рекомендації / за заг. ред. В.І. Шуляра. Миколаїв: ОППЮ, 2020. 108 с.

29. Орел К. М. Особливості мотивації до навчання студентів у дистанційному форматі. Університет імені Альфреда Нобеля (IR) 2024. Доступно: <https://ir.duan.edu.ua/handle/123456789/4444>. (дата звернення: 16.02.2026).

30. Пехота О. М. Освітні технології: навч.-метод. посіб. Київ : А. С. К., 2001. 256 с.

31. Положення про дистанційне навчання. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>. (дата звернення: 18.02.2026).

32. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ МОН України від 21.01.2004 р. № 40 : станом на 24 трав. 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0464-04>. (дата звернення: 20.02.2026).

33. Психологічна діагностика мотивації особистості до навчання в умовах інформаційного суспільства : монографія / Н. В. Пророк, Л. О. Кондратенко, Л. М. Манилова та ін. ; за ред. Н. В. Пророк. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 131 с.

34. Пугач В. Психологічні аспекти дистанційного навчання: мотивація, самоорганізація та підтримка студентів. *Педагогіка безпеки*. 2025. Т.10, №1, С.26–32. DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2025-10-1-026-032>. (дата звернення: 10.02.2026).

35. Ржевська-Штефан З. Особливості мотивації студентів-першокурсників в умовах дистанційного карантинного навчання. *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки*. 2021. №14(59). DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.14\(59\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.14(59).09). (дата звернення: 10.02.2026).

36. Сергієнко Н. П. Особистості мотивації до навчальної діяльності курсантів та студентів. *Психологія особистості*. DOI : <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2021.30.29>. (дата звернення: 20.02.2026).

37. Сікорський П., Красильников Н. Формування мотивації студентів до навчання у закладах професійної освіти під час дистанційного навчання. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Психологія та освіта»*. 2024. №1(92). DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2024.1\(92\).22](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2024.1(92).22). (дата звернення: 10.02.2026).

38. Толочко В.М. Проблемні аспекти дистанційної форми освіти та можливості її використання в Україні: URL: http://www.provisor.com.ua/archive/2009/N11/padfo_119.php. (дата звернення: 11.03.2026).

39. Турчин О. І. Сутність технології дистанційного навчання. *Академічні візії*. 2023. (25). URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/740/671>. (дата звернення: 10.02.2026).

40. Фабіян М., Густі І., Барань Є., Лехнер І. Дистанційне навчання у загальноосвітніх навчальних закладах із погляду учнів. *Вісник Київського*

національного лінгвістичного університету. Серія «Педагогіка та психологія». 2021. DOI: <https://doi.org/10.32589/2412-9283.35.2021.251174>. (дата звернення: 23.02.2026).

41. Шрол Т., Полюхович Н. Особливості формування мотивації до онлайн-навчання студентів педагогічних спеціальностей. ScienceRise: Pedagogical Education 2021. Т. 2 №6. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2021.237825>. (дата звернення: 10.02.2026).

42. Peters O. Learning and teaching in distance education. London, Routledge, 2002. 94 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для здобувачів вищої освіти

«Оцінка організації та якості технологій дистанційного навчання»

Мета дослідження: Зібрати інформацію про сприйняття здобувачами освіти ефективності, організації та зручності використання технологій дистанційного навчання.

Інструкція: Уважно прочитайте кожне запитання та оберіть відповідь, яка найбільше відповідає Вашій думці або досвіду. Всі відповіді анонімні та використовуються виключно для наукового дослідження.

Розділ 1. Загальна інформація про респондента

Вік: ____ років

Стать: ☐ Чоловіча ☐ Жіноча

Рівень освіти: ☐ Бакалавр ☐ Магістр

Курс навчання: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

Форма навчання: ☐ Дистанційна ☐ Змішана

Розділ 2. Організація дистанційного навчання

Наскільки регулярно викладачі проводять онлайн-заняття?

☐ Завжди ☐ Часто ☐ Іноді ☐ Рідко ☐ Ніколи

Наскільки чітко викладачі надають інструкції щодо використання платформ та ресурсів дистанційного навчання?

☐ Дуже чітко ☐ Чітко ☐ Частково ☐ Не зовсім чітко ☐ Зовсім не чітко

Наскільки зручно організовані розклади та графіки дистанційних занять?

☐ Дуже зручно ☐ Зручно ☐ Середньо ☐ Незручно ☐ Дуже незручно

Як Ви оцінюєте доступність навчальних матеріалів у дистанційному форматі?

☐ Дуже доступні ☐ Доступні ☐ Частково доступні ☐ Малодоступні ☐ Недоступні

Розділ 3. Якість технологій дистанційного навчання

Яким дистанційним платформам надаєте перевагу в процесі Вашого навчання?

Чи задоволені Ви процесом навчання в дистанційному режимі?

Наскільки стабільно працюють платформи для дистанційного навчання (Zoom, Google Meet, Moodle тощо)?

☐ Завжди стабільно ☐ Часто стабільно ☐ Іноді бувають перебої ☐ Часто бувають перебої ☐ Постійно нестабільно

Наскільки інтерфейс платформ зручний для користування (реєстрація, завантаження матеріалів, участь у заходах)?

☐ Дуже зручний ☐ Зручний ☐ Середньо ☐ Незручний ☐ Дуже незручний

Чи достатньо технічної підтримки при проблемах із дистанційним навчанням?

☐ Повністю достатньо ☐ Здебільшого достатньо ☐ Частково достатньо ☐ Недостатньо ☐ Зовсім немає

Наскільки ефективними є інструменти дистанційного навчання для досягнення навчальних цілей?

☐ Дуже ефективні ☐ Ефективні ☐ Середньо ефективні ☐ Малоефективні ☐ Неєфективні

Розділ 4. Суб'єктивна оцінка впливу дистанційного навчання на мотивацію

Наскільки дистанційне навчання мотивує Вас до активного опрацювання навчального матеріалу?

☐ Дуже мотивує ☐ Мотивує ☐ Частково мотивує ☐ Слабо мотивує ☐ Не мотивує

Наскільки дистанційне навчання впливає на Вашу зацікавленість у навчанні?

☐ Значно підвищує ☐ Підвищує ☐ Не впливає ☐ Знижує ☐ Значно знижує

Чи виникають у Вас труднощі з самостійною організацією навчальної діяльності в дистанційному форматі?

☐ Завжди ☐ Часто ☐ Іноді ☐ Рідко ☐ Ніколи

Розділ 5. Пропозиції та коментарі

Що, на Вашу думку, можна покращити в організації дистанційного навчання?

Які технології або інструменти дистанційного навчання Ви вважаєте найбільш ефективними та зручними?

Примітки до використання анкети:

Питання 1–8 дозволяють отримати кількісні дані, які можуть бути проаналізовані статистично (середнє, стандартне відхилення, кореляції).

Питання 9–11 оцінюють мотиваційний вплив дистанційного навчання, що пов'язано з основною метою дослідження.

Питання 12–13 дають можливість отримати якісну інформацію, що допомагає інтерпретувати результати та формулювати рекомендації.